

1 Patul

(1 Kings)

Hay A'at Tuwen Namangulun Liblun Nadan Patul

Hay nibaga ituwen liblu ya handin nate nan patul an hi David ya nihukkat nan imbabalenan hi Solomon hi patul nadan tinanud Israel. Hi Solomon ya nala'ing an patul. Hiyay nangipiyammah nan Templo hi ad Jerusalem. Ya dakol boy udum an ina'inatna an iphodan di tatagu. Ot mundingngol di a'atna an ta'on on hinadan udum an boble.

Hidin nateh Solomon ya nihukkat nan imbabalenan hi Rehoboam an numpatul. Mu hanadan himpulun (10) tinanud Israel hi nangappit hi huddo'na ya pinilidah Jeroboam hi patulda. Ya hanada'en tinanud Judah ya nadan tinanud Benjamin an numbobleh nangappit hi muyyadna ya nunnanong an nan patul an hi Rehoboam di patulda. Ta hituwey nagodwaan nadan tinanud Israel ot mumbalin hi duwan boble. Ta nadan numbobleh nangappit hi huddo'na ya nangadanan hi ad Israel ya nan nangappit hi muyyadna ya nangadanan hi ad Judah. Ta datuwen duwan boble ya waday patulda ya tindaluda. Ya wa'et nate nan patul on nihukkat nan lala'in imbabalen diyen patul. Ya an namin nadan napalpalog an numpatul hi ad Israel hi nangappit hi huddo'na ya adi maphod di inatda te aggeda inun'unud hi Apu Dios. Mu hi ad Judah an nangappit hi muyyadna ya wadaday

maphod an numpatul hidi te un'unudondah Apu Dios. Mu nada'en udum ya nadan adi maphod di ina'inatda te aggeda inun'unud hi Apu Dios.

Hay Nitudo' Ituwen Liblu

1. Hanadan na'na'at hidin agge nagodwa nadan tinanud Israel (1 Patul 1-11)
2. Hanadan na'na'at hidin nagodwaan nadan tinanud Israel ot mumbalin hi duwan boble (1 Patul 12-22)

Hay Na'amammaan Nan Patul An Hi David

¹ Hidin nunhigla moy e na'am'ammaan nan patul hi ad Israel an hi David ya ta'on on ma'od'odah di ulohna ya hiya damdamah diyen maktol. ² Ot alyon nadan baalnan hiyay, E ami manama' i ha mangilog an babai ta hiyay mangipapto' i he"a. Ya ta hiyay pi'dallagmun malo' ta pa'atungon da'a.

³ Ot eda humamahama' hinadan boblen di tinanud Israel i ha apgohan ya mangilog an babai ya hinama'da han hi Abisag an i Sunem ot iyedah awadan nan patul. ⁴ Ya hidiyen mangilog ya apgohan di ababaina. Mu ta'on on ni'il'illo' hinan patul ya ma"i'd ha inat nan patul i hiya an ona impappapto' nan patul ya abuh.

Hay Nunnomnoman Adonijah An Mumpatul

⁵ Indani ya pamaag hi Adonijah an imbalen da David i Haggit ya ninomnomnan hiyay mumpatul. Ta pamaaggot e mangalah nadan kalesa ot awitona dohah nadan mumpungkabayu ya han nabonglen (50) agge nuntakkeh*

---

* **1:5** 1:5 Hay pangalin di udum hinan nuntakke ya nunhakay.

kabayu an titindalu ta diday mangipangulu ta ipa'inniladah umaliyan Adonijah. ⁶ Ya gapu ta ma"id ha uggan pangihingalan amana an hi David i hiya ya madinol an mangathidi. Ya hiya ya guwapuy alala'ina ya hiya moy numbalin hi panguluwan te nate nan nihnodanan hi Absalom.

⁷ Ya hidin ena imbaga nan pohdonan aton i Joab an imbabalen Seruyah ya nan padi an hi Abiatar ya inyunnuddan hiya. ⁸ Mu hay agge nangiyunnud i hiya ya nan padi an hi Sadok ya hi Benayah an imbabalen Jehoyada ya nan propeta an hi Nathan ya hi Simey ya hi Rey ya nadan guwalyan David.

⁹ Ot ayagan Adonijah nadan linala'in i'ibanan imbabalen David ya nadan ap'apun munhilbih nan patul hi ad Judah ot umedahdih nan nungngadan hi Batun Ulog an nihaggon hinan obob an nungngadan hi En-Rogel. Ta hidiy eda nangi'ngan hinadan kalnero ya baka ya nadan nipataban kilaw an baka. ¹⁰ Mu aggena inayagan hi ibbanan hi Solomon ya nan propeta an hi Nathan ya hi Benayah ya nadan guwalyan amana.

¹¹ Ta hidin na'innilaan nan propetan hi Nathan ot ena mahmahan i Batseba an hi inan Solomon an alyonay, On dingngolmu nan inat Adonijah an imbabalen Haggit an pamaaggot pumbalinonay adolnah patul? Yaden agge innilan nan patul ta'un hi David hidiyen inatna. ¹² Ot pohdom'en mihwang ayun hinina i Solomon ya athituy atom. ¹³ Ume'ah awadan nan patul an hi David ya inalim i hiya di, Apu patul, undan nalin-

glingmu din imbagam i ha'on an baalmun alyom di nan imbabaletan hi Solomon di mihukkat i he"a hi mumpatul. Ya tanganu on hi Adonijah di numbalin hi patul hi ad uwani?

¹⁴ Ta wa'et munhaphappitan ayu ya immaliya' ta unnuda' an namin nan ibagam.

¹⁵ Ot unudon Batseba hidiyen nibaga i hiya ot ume ot ena tigon nan amamma an patul hi kuwartuna an ipappapto' nan i Sunem an hi Abisag. ¹⁶ Ot mundu"un hi hinangngab nan patul. Ya alyon nan patul di, Tanganu on'a udot wahtu? On waday ibagam?

¹⁷ Ya alyon Batseba di, Apu patul, hi Apu Dios di mangiyuhuh hidin imbagam i ha'on an baalmu an alyom di hi imbabaleta an hi Solomon di mihukkat i he"a an mumpatul. ¹⁸ Nomnomnomom an ad uwani ya hi Adonijah di numbalin hi patul yaden aggem innila. ¹⁹ An deen e nangi'nong hi dakol an baka ya nipataban kilaw an baka ya kalnero. Ot ayaganan namin nadan linala'in imbabalem ya nan padi an hi Abiatar ya hi Joab an opisyal di titindalu ta didan namin. Mu aggena inayagan nan imbabaleta an hi Solomon.

²⁰ Ya an namin nadan ibba ta'un tinanud Israel ya hadhaddonday pamto'am hinan mihukkat i he"a an mumpatul. ²¹ Ot adim'e tudduwon di mihukkat i he"a ya waday na'at i he"a ya ma"i'd ha bahhonan mumbalin ami i imbabaletan hi Solomon hi binuhul nan mumpatul.

²² Ya hidin mi'hapihhapit hi Batseba hinan patul ya maphod ta dimmatong hi Nathan.

²³ Ot alyondah nan patul di, Apu patul, wahtuh Nathan.

Ot ipaghopdah Nathan ot e mundu'un hi hinangngab nan patul an nida"om di angahnah nan luta. ²⁴ Ot alyonay, Apu patul, undan he"ay nangibaga an hi Adonijah di mihukkat i he"a an mumpatul? ²⁵ Te ad uwani teen algo ya e nangi'nong hi dakol an baka ya nipataban kilaw an baka ya kalnero. Ya inayaganan namin nadan linala'in imbabalem ya nadan opisyal di tindalum ya nan padi an hi Abiatar. Ot ad uwani ya mangmangnganda on mangmanginnumda on initkukdan alyonday, Hanat nanongnay pumpatulam apu Adonijah. ²⁶ Mu ha"on an baalmu ya nan padi an hi Sadok ya hi Benayah an imbabalen Jehoyada ya hi imbabalem an hi Solomon ya aggena inayagan. ²⁷ Ot on inyabulutmuh tuwen na'at an ta'on on aggem impa'innilan da'mi an baalmu an hi Adonijah di pinto'mun mihukkat i he"a an mumpatul?

*Hay Namto'an David I Solomon Ta Mumbalin
Hi Patul*

²⁸ Ya alyon nan patul an hi David di, Ayaganyu yahtu hi Batseba.

Ta hinunggop ot tuma'dog hi hinangngab nan patul.

²⁹ Ot alyonan hiyay, Hi Apu Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an namanoddang i ha"on hinadan nunligata' ³⁰ ya hiyay mangiyuhuh an pa'annungo' din imbaga' ta ad uwanin algo ya nan imbabaleta an hi Solomon di mihukkat i ha"on hi patul.

³¹ Ot mundu"un hi Batseba hi hinangngab nan patul ot alyonay, Hanaot ta malinggop'a ya madukdukkey pi'taguwam apu patul.

³² Ot ipa'ayag bon nan patul an hi David nan propeta an hi Nathan ya nan padi an hi Sadok ya nan imbabalen Jehoyada an hi Benayah. ³³ Ta hidin hinunggopda ot alyonan diday, Ayaganyu nadan ap'apun munhilbin ha"on ya imme ayun namin hinan obob an nungngadan hi Gihon an puntakkayonyu nan imbabale' an hi Solomon hinan mul'u.† ³⁴ Ta dimmatong ayu'ehdi ya hinitan da Sadok i Nathan di ulun Solomon hi lana ta hidiyey mangipa'innila an hiyay mumpatul i dita'un tinanud Israel ta mihukkat i ha"on. Ya impagangohyu nan tangguyub on nun'itkukyuy, Hanat nanongnay pumpatulam apu patul. ³⁵ Ta nalpah'e ya imbanggadyu mohpehtu ta umbun hi Solomon hinan trono' ta hiyay mihukkat i ha"on hi mun'ap'apu. Te hiyay pinto"u hi mumpatul hi ad Israel ya hi ad Judah.

³⁶ Ot alyon Benayah an imbabalen Jehoyada di, Hiya peman. Hanat hi Apu Dios an dayawon ta'uy bumoddang ta ma'at hinaen imbagam.

³⁷ Ya hanat boddangan Apu Dios nan imbabalem an hi Solomon an umat hi namoddanganan he"a. Ta malinggop ya impohpohod di pun'ap'apuwana mu hay nun'ap'apuwam.

³⁸ Ot makak nan padi an hi Sadok ya nan propeta an hi Nathan ya hi Benayah an imbabalen Jehoyada ya nadan guwalyan nan patul an i Keret ya i Pelet. Ot puntakkayondah Solomon

---

† **1:33** 1:33 Nan mul ya hidiye nan imbabalen nan tinangbalan di dongki an kabayu.

hinan mul nan patul an hi amanan hi David ot umedahdih nan obob an nungngadan hi Gihon. ³⁹ Ta hidin dimmatongda ot ukaton Sadok nan lana an inilpunah nan tabernakel ot ihiitnah ulun Solomon. Ot ipagangohda nan tangguyub ot pun'itkuk nadan tataguy, Hanat minaynayun di pumpatulam apu patul. ⁴⁰ Ot inayundan ibangngad hi ad Jerusalem. Ya an namin nadan tatagun nitnud i da Solomon ya ahi'i'ingaldah amlongda ya ahi'u'ungngiyungda ta pamaag ya ay miwagot tun luta.

⁴¹ Ya hidi'eh awadan da Adonijah ya mun'agibbuhdan mangan ya dingngolday ingal di tatagu. Ta hidin dingngol Joab di gangoh di tangguyub ya alyonay, Tanganu onda anu dayya mun'ingal hi boble?

⁴² Ta agge impadappun Joab nan ibagana ya dimmatong hi Jonathan an imbabalen nan padi an hi Abiatar. Ot alyon Adonijah di, Tanganu udot on'a wahna? Innila' ot maphod di ibagam te mapiyal'an tagu.

⁴³ Ya alyon Jonathan di, Adi mahtu maphod di ibaga' te umman hi Solomon di pinto' nan patul ta'un hi David hi mihukkat an mumpatul. ⁴⁴ Te impi'uyugnah Solomon i da Sadok ya hi Nathan ya hi Benayah an imbabalen Jehoyada ya nadan guwalyana an nuntakkayondah nan mul nan patul an hi amayu. ⁴⁵ Ot umedah nan obob an nungngadan hi Gihon ot hiitan da Sadok i Nathan di ulun Solomon hi lana. Ta inhipundahdih nan way obob an imminga'ingal hi am'amlongda. Ta dida nan dongdonglonyun ahi'i'ingal. ⁴⁶ Ta hi Solomon moy wahdin

inumbun hinan tronon di patul. ⁴⁷ Ya imme nadan ap'apun munhilbih nan patul ot alyondah nan patul an hi David di, Hanaot ta nan Dios an dayawon ta'uy bumoddang i Solomon ta iyal'alanay pundongolana ya ta malinggop ya impohpohoddot di pun'ap'apuwana mu hay nun'ap'apuwam. Ya hidin dingngol nan patul hidiye ya innayunan nundu"un hinan alo'ana ot dayawonah Apu Dios ⁴⁸ an alyonay, Madayaw'a Apu Dios an dayawonmin tinanud Israel te inyabulutmun tigo' nan mihukkat i ha"on an mumpatul.

⁴⁹ Ya timmakut nadan nun'ibban Adonijah i diyen dingngolda ta way ohaon naguyyud ta nahihi"anda. ⁵⁰ Ya gapuh takut Adonijah i Solomon ya bintiknan immeh nan tabernakel ot ena idon hinadan ha'gud‡ hinadan duggun nan punggobhan hi mi'nong. ⁵¹ Ya waday e nangipa'innila i Solomon an nunhiglay takut Adonijah i hiya ta wahdin i'iddonah nadan ha'gud hinadan duggun nan punggobhan hi mi'nong i Apu Dios an alyonay, Ibagayu bahan hinan patul an hi Solomon ta isapatanah ad uwanin algo an adiya' patayon.

⁵² Ya alyon Solomon di, Hi'on ipatigonan maphod di pangatna ya ma"i'd ha ma'at i hiya mu wa'e tuwali ta adi maphod di atona ya ma"i'd ha bahhonan mipapate. ⁵³ Ot honagon Solomon di linala'in e mangawit i Adonijah. Ta hidin imme da Adonijah hi awadan nan patul ot mundu"un

---

‡ **1:50** 1:50 Nan ha'gud ya hay niyamma ya batu an bokon ha'gud di animal ya hay pohdon nan ha'gud an ipa'innila ya nan a'at di bikah Apu Dios.

hi hinangngabna. Ot alyon Solomon i hiya di, Umanamut'a ot eh'a.

2

Hay Intugun David I Solomon

¹ Hidin mali'n'an David an agagga moy atayana ot ihamadnan tugunon hi imbabalena an hi Solomon an alyonay, ² Agagga mo tee ya mateya' ot hanat pabikahom di nomnommu ta ipatigom di alala'im. ³ Ya tigom ta atom an namin nan pohdon nan Dios an dayawon ta'u. Ya un'unudom an namin nadan nibaga hinan Nitudo' an Tugun Moses ta wan an namin di atom ya maphod di pumbalinana an ta'on on idanay umayam. ⁴ Ya ta ipa'annung Apu Dios nan imbagana i ha'on an alyonay, Hi'on nadan tanudam ya ihamaddan mangun'unud i ha'on hi an namin an nitaguwanda ya nomnomda ya minaynayun di pun'ap'apuwandah nadan ibbadan tinanud Israel.

⁵ Ya adim linglingon nan inat nan imbabalen Seruyah an hi Joab i ha'on an pinatena nan duwan opisyal di tindalu an da Abner an imbabalen Ner i Amasa an imbabalen Jeter an mundundunnuda attog ya pinatena dida an ta'on on bokon timpun di gubat. Ta numbahul ot ukod'a an mundusa i hiya ⁶ hinan innilam an madadawoh an ma'at i hiya mu ta adim ibahhon patayon.

⁷ Mu hanada'en linala'in tinanudan Barsillay hi ad Gilead ya hanat ipatigom di ulem i dida ta tigom ta idatmu nan mahapulda te dida peman

eh'ay nangipanapto' i ha'on hidin inibtika' hi ibbam an hi Absalom.

⁸ Ya nomnomnomom bo an wahnah Simey an imbabalen Gera an holag Benjamin an i Bahurim. Te nunhiglay nun'idutna i ha'on hidin binumtika' hi ad Mahanaim. Mu hidin numbanggada' ya dinamuwa' ta numpahpahmo' i ha'on hidih nan wangwang an nungngadan hi Jordan ot isapata' i Apu Dios an adi' patayon.

⁹ Mu ta'on on inat'uhti ya mahapul an dusaom an gapu i diyen adi maphod an inatna. Innila' an nanomnoman'a ot innilam di madadawoh hi ma'at i hiya mu ta adim ibahhon patayon.

Hay Natayan David

¹⁰ Hidin nateh David ot ilubu'dahdih nan nginadandah boblen David. ¹¹ Ta hay ngammut di tawon hi numpatulanah nadan tinanud Israel ya napat (40) di tawon te pituy tawon hi nunhituwanah ad Hebron ya tulumpulut tuluy (33) tawon hi ad Jerusalem.

¹² Ot mihukkat nan imbabalenan hi Solomon an numpatul. Ya malinggop ya nahamad di bobleda i diyen nun'ap'apuwana.

Hay Natayan Adonijah

¹³ Han ohan algo ya immeh Adonijah an imbabalen Haggit hi awadan inan Solomon an hi Batseba. Ot alyon Batseba i hiyay, On maphod di nun'iyalim?

Ya alyon Adonijah di, O. ¹⁴ Immaliya' te waday pinhod'un ibagan he"a.

Ya alyon Batseba di, On nganne udot hidiye?

15 Ya alyon Adonijah di, Innilam an unhaot ha'on di patul hitun ad Israel. Ya ta'on on tudan tinatagu ya hidiyey inniladan ma'at mu innila' an hi Apu Dios di ud nomnom an hi ibba' an hi Solomon di numpatul. 16 Mu wada han mabgawan an ibaga' i he"a ot hanat atom bahan.

Ya alyon Batseba di, On nganneh diye?

17 Ya alyon Adonijah di, Innila' an an namin di ibagam hinan patul ya idatna. Ot undan adi bahan mabalin an ibagam i Solomon ta iyabulutnan iyahawa' nan i Sunem an hi Abisag.

18 Ya alyon Batseba di, O ta'omman ya imbaga' hinan patul hinaen alyom.

19 Ta hidin immeh Batseba hi awadan nan imbabalena an patul ya nidamu nan patul ot mundu"un hi hinangngab inana ot ahina ibangngad hinan tronona. Ot mumpa'alah ohan trono ot pabunonah inana hi nangappit hi winawwana.

20 Ya alyon inanay, Wada han mabgawan an ibaga' i he"a mu hanat tobalom.

Ya alyon Solomon di, On nganneh diye? Ibagam ot nganu on'u adi.

21 Ya alyon inana di, Daan mo ta iyabulutmuh Abisag an i Sunem ta iyahawan ibbam an hi Adonijah.

22 Ya alyon Solomon i inanay, Tanganu on ammunah Abisag an i Sunem hi dawatom ya adim ot udot ibaga an ihulug'u i hiya

tun pun'ap'apuwa* te hiya eh'a peman di ong'ongngal mu ha'on. Ya hiya damdamay pohdon nan padi an hi Abiatar ya hi Joab an imbabalen Seruyah hi mumpatul.

²³ Ot alyon bon Solomon di, Hanat nunhiglay pundusan Apu Dios i ha'on hi'on adi' ipapateh Adonijah an gapu i naen dawatona. ²⁴ Te hi Apu Dios di nangihamad hitun pun'ap'apuwa' ya hiyay nangihukkat i ha'on hinan pun'ap'apuwan ama. Ya hiya boy nangibaga an da'mih nadan holag'uy mun'ap'apuh inggana. Ot mahapul an mipapateh Adonijah hi ad uwanin algo. ²⁵ Ot ibagana i Benayah an imbabalen Jehoyada ta ena patayon hi Adonijah ot ena patayon.

²⁶ Indani ya alyon Solomon hinan padi an hi Abiatar di, Unhaot ta'on on he"a ya mate'a mu adi da'a patayon te he"ay nanangdon hinan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios hidin hi ama an hi David di patul ya ni'holholtap'a hinadan nunligatana. Mu maphod on umanamut'ah bobleyu hi ad Anatot. ²⁷ Ot pa'aanon Solomon hi Abiatar hinan apadina ta hidiyey nipa'annungan din inalin Apu Dios hi ad Siloh an ma'at hinadan holag din padi an hi Eli.

²⁸ Hidin dingngol Joab an nateh Adonijah ya binumtik hinan balen Apu Dios ot ena idon hinan ha'gud hinadan duggun nan punggobhan hi mi'nong. Te hi Joab ya manu te aggena inun-

---

* **2:22** 2:22 Hi Adonijah ya athidiy ninomnomnan aton te onha iyahawanah Abisag an nangipapto' ni' i amana ya mabalin an ibagan Abisag an waday bingaynah nan pun'ap'apuwan Solomon.

nudan din ninomnom Absalom an mumpatul mu inunnudanah Adonijah ta hiya nan timmakut.

²⁹ Ta hidin nipa'innila i Solomon an wahdih Joab hinan balen Apu Dios an inidonah nan ha'gud hinadan duggun nan punggobhan hi mi'nong ya intuda'nah Benayah an imbabalen Jehoyada ta ena bo patayon.

³⁰ Ot umeh Benayah hinan balen Apu Dios ot alyonan Joab di, Lumah'un'a anun alyon nan patul.

Mu alyon Joab di, Ta'on attog on hituy ataya'. Ot e ihudhud Benayah hinan patul hidiyen inalin Joab.

³¹ Ya alyon Solomon di, O ten deyaya, ekat em patayon hidi ya em inlubu' ta wan mapog-pog nan ipabahuldan da'min holag David an gapuh namatayanah nan duwan ma'id attog ha bahulda. ³² Ta hi Apu Dios di mangiballoh hinan inatna i dadiyen pinatena te agge innilan ama ot patayona da Abner an imbabalen Ner an opisyal di tindaluh ad Israel ya hi Amasa an imbabalen Jeter an opisyal damdaman di tindaluh ad Judah. Yaden maphod otahan di pangat dadiyen duwa mu hi Joab. ³³ Ot hanat da Joab hinadan holagnay pangiballohan Apu Dios hi inggana i diyen inatna. Mu da'mi'en holag David ya hanat minaynayun an malinggop ami an ta'on on nan pun'ap'apuwanni.

³⁴ Ta imme moh Benayah an imbabalen Jehoyada ot patayonah Joab. Ot ilubu'dahdih nan agge naboblaysan an nihaggon hinan nunhituwana.

³⁵ Ot ihukkat Solomon hi Benayah i Joab ta hiya

moy opisyal nadan tindaluda. Ot ihukkatna boh Sadok hinan padi an hi Abiatar.

³⁶ Ot ipa'ayag nan patul hi Simey ot alyonan hiya di, Mangapya'ah balem hitun ad Jerusalem ta miha"ad'ahtu ya adim goton an lumah'un ituwen boble. ³⁷ Te lumah'un'a'e ituwen boble ta agwatom nan wa"el an nungngadan hi Kidron ya ma"i ha bahhonan mate'a i diyen algo ot he"ay ud bahul.

³⁸ Ya alyon Simey hinan patul di, O maphod hinaen inalim. Ta'omman ya unudo' an baalmu hinaen inalim. Ta nadney immo'ohnongan Simey hi ad Jerusalem.

³⁹ Mu hidin nala"u di tuluy tawon ya binumtik di duwah nadan baal Simey ot umedah ad Gat hi balen nan patul an hi Akis an imbabalen Maaka. Ta hidin na'innilaan Simey hidiyen na'at ⁴⁰ ot muntakkeh nan dongkina ot ipluynah ad Gat ta ena hama'on nadan baalna. Ta hidin inakhupana dida ot iyanamutna dida hi ad Jerusalem.

⁴¹ Ya hidin dingngol Solomon hidiyen inat Simey ya impa'ayagna ⁴² ot alyonan hiyay, Ot tee pibon imbaga' i he"a ot isapatam hi ngadan Apu Dios an adim goton an lumah'un hitun numboblaysan ta'u te atom'ehdi ya mate'a. Ot alyom di, Unudo' hinaen imbagam te maphod. ⁴³ Mu tanganu onmu imbahho?

⁴⁴ Innilam tuwali nadan numbahulam i ama an hi David. Ot hi Apu Dios di ukod hi atona i he"a an gapu i dadiyen adi maphod an inatmu. ⁴⁵ Mu ha"on'e ya wagahana' i hiya ta nanongnan

malinggop ya minaynayun di pun'ap'apuwan ama an hi David hi inggana.

⁴⁶ Ot ibagan nan patul i Benayah an imbabalen Jehoyada ta patayonah Simey ot hiyay atona.

Ta nihipun i diye ya malinggop ya nihamad di pun'ap'apuwan Solomon.

3

Hay Numbagaan Solomon Hi La'ing

¹ Indani ya inahawan Solomon nan imbabalen nan patul hi ad Egypt ta mabalin mohopen munhayyupda. Ot iyanamutnah diyen ahawanah nan boblen David* mu agge ni' nagibbuh nan palasyuna ya ta'on on nan Templo ya nadan binattun alad hidih ad Jerusalem. ² Mu hidin agge ni' nagibbuh nan Templo ya hay e nangi'nongan nadan tataguh nadan i'nongda ya hinadan pundayawan di udum an tataguh nan diosda. ³ Ya hi Solomon ya impatigonay naminhodna i Apu Dios hi nangun'unudana nadan intugun amana an hi David. Mu hay oha ya ta'on on hiya ya e nangi'nong hi animal ya nunggohob hi insenso hinadan pundayawan nadan udum an tataguh nan diosda.

⁴ Ta wada han immayanah ad Gibeon an awadan nan nundongol an punggobhan hi mi'nong ot i'nongnay hinlibun (1,000) maghob an mi'nong i Apu Dios. ⁵ Ya i diyen nahdom hi ad Gibeon ya numpa'inop hi Apu Dios i Solomon ot alyonay, Ibagam nan pohdom hi idat'un he"a.

---

* **3:1** 3:1 Nan boblen David ya hi ad Jerusalem dandama.

⁶ Ya alyon Solomon di, Impatigom di ongal an pamhodmu ya ulem i ama an hi David an baalmu an gapu ta na'na'unnud i he"a ta maphod di pangatna. Ya ingganah ad uwani ya innaynayunmun nangipatigoh ulem i hiya ta indatmun hiya han imbabalenan lala'i ta nihukkat i hiya hi patul.

⁷ Ya teen ha"on an baalmu Apu Dios di in-hukkatmu i ama an hi David an mumpatul. Mu teen unгаа' ta agge' innilay ato' an mun'ap'apu. ⁸ Mu numbalinona' hi ap'apuh tudan dakko-dakkol an tatagum. ⁹ Ot daan mo bahan ta idattana' an baalmu hi la'ing an manginnilah nipto' ya nibahhon pangat ta wan mipto' di ato' an mun'ap'apu i datuwe tayyan dakkodakkol an tatagum.

¹⁰ Ya ma"amlong hi Apu Dios te hidiyey imbagam Solomon. ¹¹ Ot alyon Apu Dios di, Gapu ta hinaey imbagam an bokon hay e dumukdukkayan di nitaguwam onu hay kumadangyanam onu hay adadagan nadan binuhulmu ¹² ya idat'u danaen imbagam. Ta idattan da'ah la'ing ya abalinam an manginnilah nipto' ya nibahhon pangat. Ta ma"id ha ipaddungam i handidan namangulun nun'ap'apu ya ta'on on hanadan mun'atanudan. ¹³ Ya ta'on on hanadan aggem imbaga ya idat'u an umat hi kinadangyanmu ya boddangan da'a ta mundongol'a. Ta ad uwanin atagum ya ma"id ha ipadpaddungam hinadan apatupatul hi abobboble. ¹⁴ Ya hi'on atom nadan ibaga' ta unudom nadan tugun'u ya tudtudu' an umat hi inat amam an hi David ya iyabulut'u an madukdukkey pi'taguwam.

15 Indani ya inggibo' Solomon ya immutalngana an nun'inop.

Ot mumbangngad hi ad Jerusalem ot umehdih nan way Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios ot i'nongna nan mi'nong hi pi'hayyupan ya nan maghob an mi'nong i Apu Dios. Ot hidin nagibbuh dadiye ot panganonan namin nadan ap'apu an munhilbin hiyah nan palasyu.

Hay Inat Solomon I Han Naligat An Mipanuh

16 Han ohan algo ya imme han duwan binabaih awadan nan patul an datuwe nadan mumpabpabbayad hi adolda. 17 Ya alyon di oha i dida di, Apu patul, da'min tuwen babai ya miha"ad amih ohan bale. Ta wahdih din nun'ayyama[†] i han lala'i. 18 Ya hidin mi'atluh algo ya nun'ayyam damdama i han lala'i. Yaden ma"id ha udum hi ibbamin niha"ad i diyen bale.

19 Ya i han nahdom ya aggena inggibo' ot ipitona nan imbabalena ot mate. 20 Ta hidin inggibo'na i diyen nahdom ya nate nan imbabalena ot ihukkatna nan naten imbabalena nan imbabale' hidin na'allo'ana'. 21 Ta hidin inggibo'u i diyen nabigat ta e' pa'inuman nan imbabale' ya onnot on nate. Mu hidin idoddodongnga' te pimmatpatal ya onnot on bokon hidiye nan imbabale'.

22 Mu alyon nan ohan babai di, Bokon aya te ha"on di nangimbabaleh nan matagu ya hiyah nan nate.

[†] 3:17 3:17 Hay pangalin di udum hinan nun'ayyam ya nuntungo.

Ya alyon bon nan ohan babai di, Bokon poo te nan natey imbabalem ya nan mataguy imbabale'.

Ta pamaag ya munhannudah hinangngab nan patul.

²³ Ot alyon nan patul di, Way oha nee on ibagayun imbabaleyu nan matagun golang. Ya munhintutuddu ayuh nangimbabaleh nan nate.

²⁴ Ot honagon nan patul di e mangalah ispada. Ta hidin inyeda nan ispada ot alyonay,

²⁵ Aga, tommangonyu nan matagun golang ta pumbuwannanda.

²⁶ Ya hanan nangimbabaleh nan matagun golang ya ongal di homo'nah nan imbabalena ta alyonah nan patul di, Apu patul ta'omman attog ya indatmu nan matagun golang i hiya mu ta adim patayon.

Mu nan ohan babai ya alyonay, Agayu aya ta tommangonyu ta ma'id ot udot ha mangalan da'min duwa i naen golang.

²⁷ Ot alyon nan patul di, Adiyu patayon nan golang ya indatyuh nan namangulun babai te hiyay immannung an nangimbabale.

²⁸ Ta hidin dingngol nadan tinanud Israel hidiyen inat nan patul an nangipanuh i diye ya nunhiglay punlispitudah nan patul te na'innilaanda an nalpu i Apu Dios hidiyen abalinana an mangipanuh hi kasu.

4

Hanadan Ap'apu An Nunhilbi I Solomon

¹ Nan patul an hi Solomon ya hiyay nun'ap'apu hinadan tinanud Israel.

² Ya hay nunhilbi i hiya hi ap'apu ya nan padi an imbabalen Sadok an hi Asariah ³ ya nadan sekretalina an da Elihorep i Ahijah an imbabalen Sisa ya nan mi'hapit hinan patul ya mangipa'innilah nadan tataguh nan pohdon nan patul an ma'at ya hi Jehosapat an imbabalen Ahilud. ⁴ Ya hi Benayah an imbabalen Jehoyada di nabaktun opisyal nadan tindalu ya da Sadok i Abiatar di nabaktun padi. ⁵ Ya hay ap'apun nadan gobelnador ya hi Asariah an imbabalen Nathan.

Ya hi Sabud e an hi ibban Asariah ya hiya han padi an uggan pummahmahan Solomon hi'on nganney nipto' hi atona. ⁶ Ya hi Ahisar di niyukodan nan palasyu ya nadan muntamuhdi.

Ya hi Adoniram an imbabalen Abda di niyukodan nadan tatagun mapilit an muntamu.

⁷ Ya wadada boy pinilin nan patul an himpulut duwan (12) gobelnador hinadan numboblaysandan tinanud Israel ta diday niyukodan di makan hinan palasyu. Ta waday itanud nan patul ya nadan pamilyana ya nadan miha"ad hinan palasyuna. Ya way oha i dida on himbulan di pangiyayanda i dadiye hinan hintawon. ⁸ Hay ngadan datuwen gobelnador ya hi Ben-Hur an hiyay gobelnador hinan nun'abillid an bobleh ad Epraim ⁹ ya hi Ben-Deker an gobelnador hi ad Makas ya hi ad Saalbim ya hi ad Bet-Semes ya hi ad Elon-Bet-Hanan. ¹⁰ Ya hi Ben-Hesed di gobelnador hi ad Arubbot ya nadan bobleh ad Sokoh ya an namin hi ad Heper ¹¹ ya hi Ben-Abinadab

an ahawan nan imbabalen Solomon an hi Tapat di gobelnador hi ad Dor ¹² ya hi Baanah an imbabalen Ahilud di gobelnador hi ad Taanak ya hi ad Megiddo ya nadan bobleh ad Bet-San an nihaggon hi ad Saretan an muyyad di ad Jesreel. Ta hay sakup di nun'ap'apuwana ya mihipun hi ad Bet-San ta ingganah ad Abel-Meholah an dommang di ad Jokmeam. ¹³ Ya hi Ben-Geber di gobelnador hi ad Ramot-Gilead an boblen nadan holag Jair an imbabalen Manasseh ya nadan bobleh ad Argob hidih ad Basan an awadan di nanom (60) an boble an binattuy aladda ya nadakigan hi gombang nadan geytda. ¹⁴ Ya hi Abinadab an imbabalen Iddo di gobelnador hi ad Mahanaim. ¹⁵ Ya hi Ahimaas an ahawan Basemat an imbabalen Solomon di gobelnador hi ad Naptali. ¹⁶ Ya hi Baanah an imbabalen Husay di gobelnador hi ad Aser ya hi ad Alot. ¹⁷ Ya hi Jehosapat an imbabalen Paruwah di gobelnador hi ad Issakar. ¹⁸ Ya hi Simey an imbabalen Ela di gobelnador nadan tinanud Benjamin. ¹⁹ Ya hi Geber an imbabalen Uri di gobelnador hi ad Gilead an nun'ap'apuwana ni' nadan patul an hi Sihon an patul nadan tinanudan Amor ya hi Og an patul hi ad Basan. Mu i diye ya oha ya abuh di gobelnador i dadiyen boble.

Hanadan Mahapul Da Solomon Hi Binigat

²⁰ Hanadan tataguh ad Judah ya hi ad Israel* ya dimmakkodakkolda an umatdah dinakol di

---

* **4:20** 4:20 Nadan tinanud Israel ya ta'on on aggeda ni' nagodwa ya ay duwan boble mo tuwali an hi ad Judah ya hi ad Israel.

panag hinan pingngit di baybay. Mu ta'on on athidi ya ma'id ha iyaguhda te wadan namin di mahapulda an umat hi makan ya ma'inum ya nadan udum. ²¹ Ya hay sinakup di pun'ap'apuwana Solomon ya nihipun hinan wangwang an nungngadan hi Euprates ot minayun hinadan boblen nadan i Pilistia ta ingganah nan pogpog di ad Egypt. Ta datuwen boble ya hi Solomon di nangida'idatandah buwisda te hiyay nunsakup i dida hidin amataguna. ²² Ta hay mahapul Solomon hi makan hi abigabigat ya hinggahut ta nabongley (150) sakun napinun alina ya tuluy gahut (300) di sakun agge nagiling an alina ²³ ya himpulun (10) nipataba an baka ya nat'on bo nan baintin (20) baka an na'alah nan pastu ya hinggahut (100) an kalnero ya gulding ya nadan ulha ya nadan umat hi manu'. ²⁴ Ta hi Solomon ya sinakupna nimpén namin nadan bobleh nangappit hi alimuhan di algo an mihipun hi ad Tipsah an nihaggon hinan wangwang an nungngadan hi Euprates ta ingganah ad Gaza hidih nan pogpog di ad Egypt. Ya ma'id ha mi'buhul i hiya hinadan bobleh nunlini"odana ta malinggop di nun'ap'apuwana. ²⁵ Ta an naminda hi ad Judah ya hi ad Israel ya malinggopda te ma'id mo ha itakutda ta way ohaon eda numpuntanom hinadan lutada hi greyp ya fig an mihipun hi ad Dan ta ingganah ad Beerseba.

²⁶ Ya hi Solomon ya wadaday napat di libun (40,000) kulungan di kabayuna an manguyud hinadan kalesana ya wadada boy himpulut duway libun (12,000) kabayunan itakkayan di

titindalunan e mi'gubat.†

²⁷ Ya way ohah nadan himpulut duwan (12) gobelnador on iyedah nan nagtud an pangiyayandah nadan mahapul da Solomon an hina'amma ya an namin nadan niha"ad hinan palasyuna.

²⁸ Ya iddumdan iye nadan barley‡ ya dagamin anon nadan kabayu an manguyud hinadan kalesan di mi'gubat ya nadan udum an kabayu.

Hay A'at Di La'ing Solomon

²⁹ Hi Apu Dios ya indattanah Solomon hi nakaskasda'aw an la'ingna ta dakkodakkol di innilana an adi pa'abbilang hi dinakolna an umat hi dinakol di panag hinan pingngit di baybay.

³⁰ Ta nunhiglay la'ingna ya na'annomnoman mu hanadan nun'ala'ing an tataguh nadan bobleh nangappit hi tuluwan di algo ya nadan nun'alala'ing an tataguh ad Egypt. ³¹ Ta ma"i'd ha nipaddungan di la'ingna an ta'on on nan nala'ing an hi Etan an holag Ezra ya nadan imbabalen Mahol an da Heman i da Kalkol ya hi Darda. Ta nundingngol hi abobbobleh nunli"odanda. ³² Ya waday intudo'na an tuluy libun (3,000) tugun di nanomnoman ya nahuluk hi hinlibu ta han limay (1,005) kanta. ³³ Ya abalinana bon ibagay a'at di nitanom an umat hinadan o"ongal an kayiw an sedar hinadan billid an nungngadan hi Lebanon ya ta'on on nan ma'alih haysop an humangoh nan way binattun alad. Ya abalinana

---

† **4:26** 4:26 Hinan Hebrew ya hanan himpulut duway libu (12,000) ya alyon di udum di dadiye nadan tatagun mangiturung hinadan kalesa. ‡ **4:28** 4:28 Nan barley'e ya ay pageh tun boble ta'u an kittang di numpahhiwandah nan wit.

bon itudduy a'at nadan nat'onat'on an animal an umat hinadan hamuti ya banniya ya nadan ekan hinan baybay. ³⁴ Ta gapu ituwen nundongol an la'ing Solomon ya nadan patul hi abobboble ya hinnagday tatagudan e mundongol i hiya.

5

Hay Nundadaan Solomon An Mangiphod Hinan Templo

¹ Handin patul an hi David ya nahamad di nunggayyumandah nan patul hi ad Tyre an hi Hiram. Ta hidin dingngol Hiram an hi Solomon di nihukkat an numpatul i amanan hi David ya wadaday intuda'na ta eda ibaga an mun'am'amlong hi Hiram hi numpatulan Solomon. ² Ot ibagan damdaman Solomon nadan pinhodnan ibaga i Hiram an alyonay, ³ Innila' ot innilam an hay nahiwan aman hi David ya hanadan gubat hi nunlini"odan tun boblemi ta ingganaot abakona dida an gapuh boddang Apu Dios. Ta hiya nan ma"i ha inatnan nangiphod hi Templo hi pundayawan i Apu Dios. ⁴ Mu maphod ta ad uwani ya malinggop ami mo te ma"i ha mi'buhul i da'mih tudan nunlini"odan ya ma"i ha nunhiglan ligat hi dimmatong i da'mi.

⁵ Ta hiya nan ninomnom'un iphod ha Templo hi pundayawan i Apu Dios ta mipa'annung din imbagana i ama an hi David an alyonay, Hanan imbabalem an pumbalino' hi patul an mihukkat i he"a di mangiphod hinan Templo ta adayawa'. ⁶ Ot daan mo bahan ta ituda'mu ha e munlongoh hinadan kayiw an sedar hinadan

billid an nungngadan hi Lebanon ta usalonmi. Ta'omman ya idat'u nan ibagam hi bo'laonda. Ya ituda"u dohah tudan tatagu' ta bumoddangda mu innilam an adida umat hinadan tatagum an i Sidon an nala'ingdan munlongoh hi kayiw.

⁷ Ta hidin nipa'innilan Hiram hidiyen imbagan Solomon ya nunhiglay amlongna ot alyonay, Madayaw hi Apu Dios te indattanah David i han nala'ing an imbabalena ta hiyay mumpatul hinadan nundongol an tinanud Israel.

⁸ Ot ipa'innilan bon Hiram i Solomon an alyonay, Nipa'innilan ha"on nan impaadmu ot mabalin an idat'u nadan mahapulmu an kayiw an sedar ya bolbol. ⁹ Ya ta'omman ya nadan tatagu' di mamunag ta iyedah nan baybay ya inyanudda ta ingganah idatongdah nan pohdom an pangida"alanda. Ta ahida mohpe ukod nadan tatagum an mangiyanamut hina. Ot hay odawo' pibo ya hanat abulutom an he"ay ukod hi makan hinan nunhituwa'.

¹⁰ Ta athidin hi Hiram di nangida'idat hinadan mahapul Solomon an kayiw an sedar ya bolbol. ¹¹ Ya indat damdaman Solomon i Hiram di hingгахut di libun (100,000) sakun wit ya hingгахut ta himpuluy libun (110,000) galon an mantekan nalpuh nadan tinoptopdan olibo. Ta atawotawon on athidiy indat Solomon i Hiram. ¹² Ta maphod di nunggayyuman da Hiram i Solomon ot muntulagda an maphod di pun'unnudananda. Ya impa'annung Apu Dios din imbagana an idattanah Solomon hi la'ing.

¹³ Ya impa'ayag Solomon di tumpuluy libu (30,000) an linala'i hinadan ibbanan tinanud

Israel ta puntamuwona. ¹⁴ Ot puntuluwonay grupuda an himpupuluy libu (10,000) hi ohan grupu. Ta mapinpinalogdan umeh nadan billid an nungngadan hi Lebanon ta bumoddangdah nan tamuhdi hi himbulan on ahida immanamut hi duway bulan. Ya hay pinto' Solomon hi ap'apuda ya hi Adoniram.

¹⁵ Ot ipa'ayag bon Solomon di nawaluy libu (80,000) an mumpahok hi batu hinadan nabillid ya napituy libun (70,000) mumbunag hinadan batun mapahok ¹⁶ ya tuluy libut tuluy gahut (3,300) an mangipadutu' ya mangitudduh aton nadan muntamu. ¹⁷ Ta nadan mumpahok hi batu ya inunudda nan imbagan nan patul hi atondan mamahok hinadan o"ongal ya makulhin batu an pangigopnadandah nan Templo. ¹⁸ Ta hay nangidadaan hinadan kayiw ya batu an miphod hinan Templo ya nadan tatagun Solomon ya nadan tatagun Hiram ya nadan i Gebal.

6

Hay Namohwatan Solomon Hinan Templo

¹ Hidih din mi'apat di tawon hi numpatulan Solomon i diyen mi'adwah bulan an ma'alih Sib* ya inhipundan mangiphod hinan Templo. Ya i diye ya opat di gahut ta nawaluy (480) tawon moy nala"uh an nihipun hi nanaynan nadan tinanud Israel hi ad Egypt.

---

* **6:1** 6:1 Nan Sib ya hidiye nan mi'atluh duminggun di Abril ta ingganah nan mi'atluh duminggun di Mayo.

² Ya hay dinukken diyen Templo an iniphod Solomon ya nahiyam (90) di umpi ya hay binillogna ya tulumpuluy (30) umpi ya ha'ey tinagena ya napat ta limay (45) umpi. ³ Ya nihu"up nan balkonah nan hogpan hinan Templo an himpulut limay (15) umpiy dinukkena ya hay binillogna'e ya numpaddung hi binillog nan Templo an tulumpuluy (30) umpi. ⁴ Ya iniphodna ha tawan nan Templo an kittang di binillognah dola mu bilbillog hi unig. ⁵ Ya impiyammana boy tuluy gladuh nan da"it nan Templo an nakuwakuwartu. ⁶ Ya hay binillog nadan mamangulun gladu ya pitu ta han godway (7 ½) umpi. Ya nan mi'adwah gladu ya hiyam di umpiy binillogda. Ya hana'en mi'atlun gladu ya himpulu ta han godway (10 ½) umpiy binillogna. Ya nada'en dingding hinan mi'adwa ya mi'atlun gladu ya ma'ingpihda ta mabalin an miyuhhun nadan dinangalda i dadiyen dingding. Ta gahin on maha"adan hi dinangal nadan dingding. ⁷ Ya hay inusaldah nangiphodandah nan Templo ya hanadan binunagdan nahabatan tuwali an o"ongal an batu ta ma"id ha madngol hi gangoh di mantilyu onu kumpulnan gumo'.

⁸ Ya nan pantoh nan namangulun gladu an nida"it hinan Templo ya hidih nan nangappit hi muyyad nan Templo. Ya hidi boy nipotto'an nadan agdan an umeh nan mi'adwa ya mi'atlun gladu.

⁹ Ya hidin niphod nan Templo ot ipabubidan Solomon hi tabla an sedar. ¹⁰ Ya nagibbuh bo nadan kuwartun nida"it hinan Templo an hay tinagen di ohan gladu ya pitu ta han godway

umpi. Ya hay inusaldan nangida"it i dadiyeh nan Templo ya nadan wanan an sedar.

¹¹ Ya alyon Apu Dios i Solomon di, ¹² Adi' iwalong hituwen iyammam an Templo hi'on un'unudom an namin nadan tugun'u ta he"ay ipa'annungan din imbaga' i amam an hi David. ¹³ Ya adi da'yu iwalong i ha'on te mi'hituwa' i da'yu an tatagu' an tinanud Israel.

¹⁴ Ta athidin inggibbuh mon Solomon nan Templo.

Hay A'at Nan Unig Nan Templo

¹⁵ Hanadan dingding hi unig nan Templo ya na'oddahan hi tabla an sedar. Ya hana'en dotalna ya na'oddahan hi bolbol. ¹⁶ Ya kinuwartuna nan huddo' nan Templo ta hidiye nan ma'alih kuwartun Apu Dios an hay dinukkena ya tulumpuluy (30) umpi ya atbohding na'oddahan hi sedar an mihipun hinan dotal ta ingganah nan bubidana. ¹⁷ Ya hi hinangngab nan kuwartun Apu Dios ya hidiye nan ongal an kuwartun nan Templo an nanom (60) di umpiy dinukkena. ¹⁸ Ya na'oddahan an namin nan binattun dingding hidih unig nan Templo hi tabla an sedar an nipa'ot di ay hahabhabung ya ay bungan di kaluhhaba. Ta ma"id ha matigoh nadan batun nidingding.

¹⁹ Ta athidin impiphod Solomon nan kuwartun Apu Dios hi nangappit hi huddo' nan Templo ta hidiy iha"adan nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios. ²⁰ Ya hay lukud diyen kuwartu ya tulumpuluy (30) umpiy binillogna ya dinukkena ya atbohdiy tinagena. Ya an

namin nadan dotalna ya dingdingna ya bu-bidana ya na'oddahan hi namahmah an balitu'. Ya ta'on on nan punggobhan hi insenso an sedar di niphod ya na'oddahan hi balitu'.

²¹ Ta athidin na'oddahan di unig nan Tempo hi balitu'. Ya wada bo han nabalitu'an an nun'atuligonggong an nahanu'hu"up hinan way panton nan kuwartun Apu Dios. ²² Ta an namin nimpe nan unig nan Templo ya na'oddahan hi balitu' an ta'on on nan punggobhan hi insenso hidih nan kuwartun Apu Dios.

²³ Ya hidih nan kuwartun Apu Dios ya waday duwan kerubim an pina'otanda an hay niyamma ya kayiw an olibo an hay tinageda ya himpulut limay (15) umpi. ²⁴ Ya hay dinukken nan nabitbit an paya' nan ohan kerubim ya himpulut limay (15) umpi. ²⁵ Ya nan mi'adwan kerubim ya numpaddungdah nan namangulun kerubim an himpulut limay (15) umpi. ²⁶ Ya numpaddung boy tinagedan duwa an himpupulut limay (15) umpi.

²⁷ Ot e iha"ad Solomon nadan kerubim hidih nan kuwartun Apu Dios an nundammu nan hinohhan uddun di paya'dah gawwan nan kuwartu ya nan mi'adwan hinohhan paya'da ya nida"om hinan dingding. ²⁸ Ya dadiyen kerubim ya na'oddahanda hi balitu'. ²⁹ Ya hinan dingding hi nunlini"odan nan Templo hinan kuwartun Apu Dios ya hinan ongal an kuwartu ya impa'otdahdi nadan kerubim ya nadan palma an kayiw ya nadan habhabung. ³⁰ Ot oddahanda boh balitu' nadan dotal nan kuwartun Apu Dios ya nan ongal an kuwartuh nan Templo.

³¹ Ya hanada'en konob hinan panton nan kuwartun Apu Dios ya hay niyamma ya kayiw an olibo an limay duggun nan hambana. ³² Ya nipa'ot i dadiyen duwan konob di kerubim ya palma ya nadan habhabung. Ot oddahanda dadiyen nipa'ot an kerubim ya palma hi balitu'. ³³ Ya atbohdi nan ongal an kuwartuh nan Templo an olibo an kayiw di niphod hinan hambana an opat di dugguna. ³⁴ Ya duwa boy konobna ta mundammuh gawwana an hay niyamma ya bolbol an kayiw. ³⁵ Ot ipa'otda bohdi nadan kerubim ya nadan kayiw an palma ya nadan habhabung. Ot oddahanda boh balitu' nadan nipa'ot hidi.

³⁶ Ya hi hanggab nan Templo ya waday iniphodan balkon. Ya hay inatdah nan dingdingna ya tinuntunudday tulun niphod an nahabatan an batu on imbattanda ha ohay nahabatan an sedar.

³⁷ Hay nanghipunandan nangiyamma hinan nipabunan nan Templo ya hidin mi'adwah bulan an ma'alih Sib i diyen mi'apat hi tawon hi numpatulan Solomon. ³⁸ Ya inggibbuhdan nangiyammah nan Temploh din mi'awaluh bulan an ma'alih Bul† hidin mi'ahimpulut ohay (11) tawon hi numpatulan Solomon. Ta pituy tawon di nangiphodanda i diyen Templo. Ya na'unud nan ninomnomda tuwalin a'at nan Templo.

7

---

† **6:38** 6:38 Nan Bul ya hidiye nan mi'atluh duminggu hinan October ta ingganah nan mi'atlun duminggun di November.

Hay Nangiyammaan Solomon Hinan Palasyu

¹ Hidin inyamman Solomon nan palasyuna ya immeh himpulut tuluy (13) tawon ot ahi magibuh. ² Ya hidih nan palasyuna ya iniphodnahdi han ongal an bale an nginadanana hi palasyu an nalpuh nadan billid an nungngadan hi Lebanon di kayiwna. An hay dinukkena ya hinggahut ta han nabongley umpi (150) ya hay binillogna ya napitut limay (75) umpi ya napat ta limay (45) umpiy tinagena. Ya wadaday tulun nalinyan tu"ud* ³ an hinan ohay linya on himpulut limay (15) tu"udna. Ta dadiyen tu"ud di nangdon hinadan wanan an iha'mawan nadan bubida an sedar. ⁴ Ya hinan nundinommmang an dingding ya wadaday natagen hintutluy nalinyan tawa an nundidinommang. ⁵ Ya atbohadin wadaday hintutlun panto an nundidinommang.

⁶ Ya impiphodna bo i diyen palasyuna han balen nginadanana nah dakol di tu"udna an napitut limay (75) umpiy dinukkena ya napat ta limay (45) umpiy binillogna. Ot hu"upanda ta waday balkona an wadaday tu"udna ya waday atopna.

⁷ Ot iyammaana nan kuwartun awadan nan tronona an hay ngadana ya Kuwartun Punhahapitan. Ta hidiy pangihahapitanda hi'on waday mipanuh an mihahapit. Ya na'oddahan an namin hi sedar di dotalna ta ingganah nan bubidana.

⁸ Ya hana'en iha"adan nan patul ya impiphodnahdih indoggan nan kuwartun punhahapitan an numpaddung di a'atda. Ot ipiphodna bo ha

---

* **7:2** 7:2 Hay alyon di udum an Biblia ya opat di nalinya.

iha"adan nan ahawana an imbabalen nan patul hi ad Egypt an umat damdamah nan kuwartun punhahapitan di a'atna.

⁹ Ya hay inusaldah nan palasyu ya nadan o"ongal an batu an pinahokda ot habatanda ta nipniphodda ya napapaddung di numbibinahhelda. Ta datuwey inusalda an nihipun hinan nipabunan nadan tu"ud ta ingganah nadan hibe.

¹⁰ Ya hanada'en nipabunan nadan tu"udna ya dadiye nadan o"ongal an mun'akulhin batu an himpulut limay (15) umpiy dinukken di udum ya himpulut duway (12) umpiy dinukken di udum.

¹¹ Ya nada'en batu an nidingding ya athidin nalkudda ot ahida mipmiphod an mahabatan ta napapaddung. Ya atbohdiy inatdah nadan sedar.

¹² Ya na'en ni'alad hinan lita"angan nan palasyu ya umat damdamah nan ni'alad hi lita"angan nan Templo ya ta'on on nan dingding nan balkon nan Templo an tinuntunudday tulun nahabatan an batu on ahida imbattan di ohan dinangal an sedar.

Hay Tamun Huram

¹³ Ot ipa'ayag bon Solomon nan i Tyre an hi Huram ¹⁴ an hay hi inana ya nan nabalu an nalpuh nan tinanudan Naptali. Ya hay hi amana ya i Tyre an nala'ing an mun'udih gombang. Ya hituwen hi Huram ya nala'ing hi nat'onat'on an umat hinan dakol an a'at di gombang. Ta immeh awadan Solomon ot atonan namin nadan impiyammana.

Hanan Duwan Gombang An Ay Tu"ud

15 Ta iniphod Huram di duwan gombang an ay tu"ud an himbabaintit pituy (27) umpiy tinageda ya himpupulut waluy (18) umpiy inongalda. 16 Ot ahina bo hu"upan dadiye hi himpipitu ta han godway (7 ½) umpi an gombang. 17 Ot alku-sana dadiyen inhu"upna hi nun'atuligonggong an nahanu'hu"up an gombang hi himpipituy nalinya hi ohan tu"ud 18 ya hindudway linyan paddungnay bungan di pomegranet an nili'woh damdaman diyen inhu"upnan gombang hinan ay tu"ud. 19 Ta hay tigon di uhhun dadiyen nihu"up hinadan ay tu"ud hinan balkon ya umatdah habhabung an lili an hay tinageda ya hinonnom di umpi. 20 Ya hidiyen gombang an nihu"up hinadan ay tu"ud ya waday ay naballin an malukung di tigona ya ni'alkus nimpehdiy nun'atuligonggong an nahanu'hu"up ya duway gahut (200) an bungan di pomegranet an duway linya di nili'woh i dadiye. 21 Ot ipata'dogda mohpe dadiyen tu"ud hinan way hogpan hinan balkon nan Templo. Ta nipata'dog nan oha hi nangappit hi muyyadna ot ngadanan Solomon hi Jakin ya nan oha hi nangappit hi huddo'na an nginadanana hi Boas. 22 Ya hay tigon nimpen dadiyen nihu"up hinadan ay tu"ud ya umatdah habhabung an lili. Ta hidiyey nagibbuan dadiyen ay tu"ud.

Nan Gombang An Ay Palyu'

23 Ot apyon bon Huram han ongal an gombang an punha"adan hi liting an ay palyu' an himpulut limay (15) umpiy lukud di to'ona. Ya pitu ta han godway (7 ½) umpiy dinallomna. Ya napat ta

limay (45) umpiy inongalna. ²⁴ Ya hinan da"ul'en di timidna ya nili'woh di duway nuntunnud an linya an ni'alkus hidiy ay bungan di kaluhhaba an hinan himpulut waluy (18) pulgada on himpuluy (10) ni'alkus an ay kaluhhaba.

²⁵ Ya hidiyen punha"adan hi liting ya nipabun hi bonog nadan himpulut duwan (12) inyam-madan bulug an baka. Ya hintutlun baka on nat'on di nangihangngabanda ta waday nangihangngab hi nangappit hi muyyadna ya waday nangihangngab hi nangappit hi huddo'na ya hi tuluwan di algo ya hi nangappit hi alimuhan di algo. ²⁶ Ya hay inuktul diyen punha"adan hi liting ya tuluy pulgada. Ya hana'en timidna ya ay timid di basu an ay habhabung an nabo'yag. Ya himpulut duway libuy (12,000)[†] galon di mittuh liting.

Hanadan Gombang An Pangipabunan Hi Besin

²⁷ Ya iniphod bon Hiram di himpulun (10) gombang an ipabunan an hinonnom di umpiy dinukkeda ya hinoppat ta han godway umpiy binilloгда. ²⁸ Ya waday hambada an nikabitan nadan dingdingda. ²⁹ Ot alkusana nadan dingdingda hi ay lalayon ya ay bubulug an baka ya kerubim. Ya hinada'en numbaktu ya nunda"ul an hambada ya ni'alkus hidiy nahuhu"up an ay habhabung. ³⁰ Ya datuwen pangipabunan ya napilidanda hi hinoppat an gombang ya atbohndin gombang nadan nangdon an itilonan dadiyen pilid. Ya hinada'en

[†] **7:26** 7:26 Nan himpulut duway libuy (12,000) galon ya na'alah nan English an Biblia an NET.

duggun datuwen pangipabunan ya waday opat an tu"udda ta ipabunan nadan gombang an besin. Ya datuwen tu"ud ya ni'alkus bohdiy nahuhu"up an ay habhabung. ³¹ Ya hay gawwan nadan ipabunan nadan besin ya waday nun'atuligonggong an hay binillogda ya baintit pituy (27) pulgada ya ha'ey dinallomda ya himpulut waluy (18) pulgada. Ya na'alkusan di nunlini"odan dadiyen nipabunan nadan besin. Ya hanada'en dingding datuwen ipabunan ya nakuwadladu an agge natuligonggong. ³² Ya hanada'en opat an pilid di ohan ipabunan ya wadah haggud nadan dingdingna. Ya hanada'en nangdon hinan puntilonan di pilid ya nida"itdah nadan tu"ud. Ya hanada'en pilid ya nahuluk hi duway umpiy binillogda. ³³ Ya an namin nadan agimangnun nadan pilid ya gumo' di niphod an umatdah nadan pilid di kalesa.

³⁴ Ya nan opat an tu"ud datuwen ipabunan ya ningammut i dadiye nadan nidongdong an opat an pangidonan. ³⁵ Ya waday natuligonggong hi uhhun nadan tu"udda an hiyam di pulgaday binillogda. Ya an namin nadan tu"udda ya hambada ya ningammutdah nan kaliton.

³⁶ Ya hinada'en tu"udda ya dingdingda ya nipa'ot hidiy ay kerubim ya ay lalayon ya nadan ay palma. Ya hinan nunlini"odan ya ni'alkus di nahuhu"up an ay habhabung. ³⁷ Ta athituy inatdan nangapyah nadan himpulun (10) kaliton an numpapaddung di a'atda.

³⁸ Ot mangiphod boh Huram hi himpulun (10) gombang an besin ta mipong i dadiyen pangipabunan. Ya hay binillog di ohan besin ya onom

di umpi an hay mittuhdi ya duway gahut ta han napat (240)‡ di galon an liting. ³⁹ Ot iha"adnay liman ipabunan hi nangappit hi muyyad nan Templo ya lima bo hi nangappit hi huddo'na. Ya nan ongal'e an ay palyu' an punha"adan hi liting ya inha"adna hi numbattanan di nangappit hi muyyadna ya hay nangappit hi tuluwan di algo.

⁴⁰ Ot mangiphod boh Huram hi dakol an besin ya punggaud hi gubu ya malukung an duyun ittuwan di dalan miwalaghi'.

Ta inggibbuh Huram an namin dadiyen impiphod Solomon i hiyahdih nan Templo. Ot datuwe nadan iniphodna, ⁴¹ an duwa an ay tu"ud ya nan duwan ay naballin an malukung an niyuhhun i dadiyen ay tu"ud ya nadan ni'alkus i dadiyen ay malukung an nun'atuligonggong an nahanu'hu"up. ⁴² Ya nan opat di gahut (400) an ay bungan di pomegranet an nitattayun di hindudway gahut (200) hinan duwan nahanu'hu"up an nun'atuligonggong an nili'woh i dadiyen duwa an ay malukung ⁴³ ya nadan himpulun besin ya himpulun (10) ipabunan dadiyen besin ⁴⁴ ya nan ay palyu' an punha"adan hi liting ya nadan himpulut duwa (12) an ay bubulug an baka an nipabunan diyen punha"adan hi liting ⁴⁵ ya nadan banga ya nadan punggaud hi gubu ya nadan malukung. Ya an namin datuwen impa'iphod Solomon i Huram an ma'usal hinan Templo ya gombang di niphod ⁴⁶ an linanatna ot ahina ikuyag hinan inyammanan nat'onat'on

---

‡ **7:38** 7:38 Nan duway gahut ta han napat (240) di galon ya ma'alalah nan English an Biblia an NET.

di a'atda. Ya hay e nangipiphodan nan patul i datuwe ya hidih nan nihaggon hinan wangwang an nungngadan hi Jordan hidih nan numbat-tanan di ad Sukkot ya hi ad Saretan.

⁴⁷ Ya agge impakilun Solomon dadiyen usal an gombang an impiyammana te dakkodakkol an ma"i'd ha mapto' hi'on atnay kiluna.

⁴⁸ Ya impa'iphod bon Solomon hanadan nabal-itu'an an ma'usal hidih nan Templo an umat hinadan punggobhan hi insenso ya nan lamehaan an iha"adan nadan tinapay an midawat i Apu Dios.

⁴⁹ Ot ipiyammana bo nadan namahmah an balitu' hi pumpattukan hi hilaw an lima hi nangappit hi winawwan ya lima boh nangappit hi iniggid ta miha"addahdih nan way panton nan kuwartun Apu Dios.

Ot ipiyammana bo nadan ni'alkus an ay habhabung ya nadan pun'ipit hi bala ⁵⁰ ya nadan besin ya nadan pun'odop hi hilaw ya nadan malukung ya nadan duyu ya nadan punggobhan hi insenso ya nadan bisaglan nan panton nan ongal an kuwartun nan Templo ya nan panton nan kuwartun Apu Dios.

⁵¹ Hidin nagibbuh an namin nadan impiyamman nan patul an hi Solomon hinan Templo ot ipipaghopna nadan inyappit din hi amana an hi David i Apu Dios an umat hi balitu' ya silber ya nadan udum an ma'usal. Ot ena ipiha"ad hidih nan kuwartun pangiha"adandah nadan nun'abalol an usal hidih nan Templo.

8

Hay Nangiyayandah Nan Kahun An Nittuwan Nan Hapit Apu Dios Hinan Templo

¹ Nan patul an hi Solomon ya impa'ayagna nadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan ap'apun di himpahimpamu'un an tinanud Israel ta eda alan nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios hi ad Zion an boblen David hidih ad Jerusalem. ² Ta na'amungdan namin nadan linala'i an tinanud Israel hi awadan nan patul an hi Solomon hidin mi'apituh bulan an ma'alih Itanim ta ngilinonda nan punnomnomnomandah din nun'anallungan handidan a'ammoddah nan agge naboblayan. ³ Ta hidin na'amungdan namin ot ahi e iyattang nadan padi nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios. ⁴ Ot pi'yalada nan tabernakel ya an namin nadan wahdih nan tabernakel ot iyedahdih nan Templo. Ya hay nangdon i dadiye ya nadan padi ya nadan ibbadan tinanud Libay. ⁵ Ot i'nong da Solomon hinadan ibbada an tinanud Israel di dakko-dakkol an baka ya kalnero an adi mabilang hidih nan way Kahun.

⁶ Ot ipaghop mohpen nadan padi nan Kahun hinan Templo ot eda iha"ad hidih nan hiluk nadan paya' nadan kerubim hidih nan kuwartun Apu Dios. ⁷ Ta nahophopan nan Kahun hinadan nabitbit an paya' nadan kerubim ya ta'on on nadan kayiw an nangiyattanganda. ⁸ Mu dudduke dadiyen nangiyattanganda ta matigoy udduda hi'onta wahdih nan kuwartun niyappit i Apu Dios mu adida matigo hi'onta wah nan

bahhel diyen kuwartu. Ta ingganah ad uwani ya dedahdi. ⁹ Ya hay niha"ad i diyen Kahun ya ammuna nan duwa an nadampillag an batu an nitudo'an nan Hapit Apu Dios an inha"ad din hi Moses hi awadandah nan billid hi ad Sinai* an hidiy nangibagaan Apu Dios i dadiye an tuguna i dida an tinanud Israel hi nalpuwandah ad Egypt.

¹⁰ Ya hidin lumah'un nadan padih nan kuwartun Apu Dios ya pamaag ya napnuh bugut nan Templo an mangipa'innila an wadah Apu Dios hidi. ¹¹ Ya nunhigla nan binang Apu Dios ta hiya nan ma"id ha aton nadan padi an mangat hinadan tamuda.

¹² Ot mundasal hi Solomon an alyonay, Imbagam Apu Dios an miha"ad'ah nan himmilong an bugut ¹³ muten ad uwani ya iniphodmih tuwen ma"aphod an Templo ta iha"adam hi inggana.

¹⁴ Ot ihangngab nan patul hinadan ibbanan tinanud Israel ta wagahana dida ¹⁵ an alyonan diday, Madayaw hi Apu Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel. Ta gapuh nan ongal an abalinana ya impa'annungna din imbagana i ama an hi David. Te inalinay, ¹⁶ Nhipun hi nangipangu-luwa' i da'yun tatagu' hi nalpuwanyuh ad Egypt ya ma"id ha pinili' i datuwen bobleyun tinanud Israel hi ipata'dogan ha Templo ta adayawa'. Mu pinto"uh David ta nun'ap'apu i da'yun tatagu' an tinanud Israel.

¹⁷ Ot alyon bon Solomon di, Ninonomnom ama an hi David an ipata'dog hituwe an Templo

---

* **8:9** 8:9 Nan billid hi ad Sinai ya hay ohah ngadana ya ad Horeb an ma'alih billid Apu Dios.

ta adayawan nan Ap'apu an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel. ¹⁸ Mu inalin Apu Dios i hiyay, Maphod hinaen ninomnommu an mangiyamma i ha Templo ta adayawa'. ¹⁹ Mu bokon he"ay mangiyamma te hanan imbabalem di mangiyamma i diyen Templo ta adayawa'.

²⁰ Ot teen ad uwani ya impa'annung Apu Dios nan imbagana ta ha"on teey nihukkat i ama an mun'ap'apu i da'yun i'iban tinanud Israel. Ya teen niphod tun Templo an pundayawan ta'uh nan Ap'apu an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel. ²¹ Ot ipa'iphod'u bo han iha"adan nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios an awadan nadan nitudo' an imbagana i handidan a'ammod ta'u hi nangipanguluwanan dida ta tinaynandah ad Egypt.

Hay Dasal Solomon

²² Ot e tuma'dog hi Solomon hidih nan way punggobhan hi mi'nong i Apu Dios an inhanggabnah nadan tatagu ot itaggenay ta'lena ot mundasal ²³ an alyonay, Apu Dios an dayawonmin tinanud Israel, immannung an ma"i'd ha nipaddungam hitun luta ya ta'on on hi ad abunyan. Te munnananong di pamhodmuh nadan baalmu an manginaynayun an umun'unud i he"a. ²⁴ Te ad uwani ya impa'annungmu din imbagam i din hi ama an hi David an baalmu an miyamma ha Templo. ²⁵ Ot hay dawato' piboh ad uwani i he"a Apu Dios an dayawonmin tinanud Israel ya hanat ipa'annungmu bo din imbagam i din hi ama an hi David an baalmu an alyom di, Nanongna an hanadan tanudam

di mun'ap'apu i da'yun tinanud Israel hi'on halipodpodonda an unudon nadan tugun'u an umat hi nangun'unudmun ha'on. ²⁶ Ot hay dawato' nimpe ya hanat ipa'annungmuh diyen imbagam i din hi aman hi David an baalmu.

²⁷ Mu undan tatawwa mabalin ta he"a an Dios ya munhitu'ah tun luta. Hi'on ad lagud ya adi umda hi iha"adam ot namama mahan moh tun inyammamin Templo. ²⁸ Mu ta'on on athidiy anabaktum ya hanat donglom di dasal'un baalmu an mumpahpahmo' i he"a hi ad uwani.

²⁹ Ta wan ibaliwmuh tuwen Templo hi bini-gat an ta'on on hinan mahdom. Te hituwey alyom hi pundayawanmin he"a. Ya hanat hinan umaliya' hitun Templo an mundasal ya donglom di dasal'u. ³⁰ Ta donglom di dasal'u an baalmu ya hay dasal tudan tatagum an ibba' an tinanud Israel hi'on ihanggami ituwen Templo an mundasal. Ta ta'on on wahna'ah ad abunyan ya donglom bahan di pumpahpahmo'anmin he"a ya pakawanon da'mih nadan numbahulanmi.

³¹ Ya wa'et waday ipabahul di ohan taguh nan ibbana ta umalih hinangngab nan punggobhan hi mi'nong hitun Templo ta ibagana an ma"i'd ha bahulna ³² ya hanat donglom hinah nan awadam hi ad abunyan ta he"ay mangipanuh ta dusaom nan numbahul ya hanat mipa'innila nan agge numbahul.

³³ Ya wa'et na'abak amin tatagum an tinanud Israel hi gubat an gapu ta numbahul amin he"a ya hanat umali ami'eh tun Templo an mumpah-pahmo' ami i he"a ta ibangngadmin man-gun'unud i he"a ³⁴ ya hanat ta'on on hinah nan

awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalmin tatagum an tinanud Israel ta pakawanon da'mi. Ya imbanggad da'mih tun boblemi an indatmu i handidan a'ammadmi.

³⁵ Ya wa'e bo ta gapuh bahulmin tatagum ya dinusa da'mi ta aggem impa'aliy udan ta maligatan ami mu hi'on ihanggamin tuwen Templo ta mumpahpahmo' ami i he"a ta itutuyumi nadan bahulmi ya indinongmin mangat i dadiye ³⁶ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalmin tatagum an tinanud Israel. Ya itudduwan da'mih nan nipto' an pangat ya himmo' da'mi ta ipa'alim di udan ituwen numboblaysanmi an indatmu i da'min tatagum.

³⁷ Ya wa'e bo ta waday bitil ituwen boble onu nunhiglan dogoh di tatagu onu dadag di nitanom onu ba"atong onu dudun an mangan hi nitanom onu binuhul an gumubat onu kumpulan dumatong an dumadag i da'mi ³⁸ ta maligatan ami ya itaggemi'ey ta'lemin ihanggamih tun Templo an mundasal ³⁹ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalmi ta pakawanon da'mi. Mu ukod'ah atom i da'mi an miyunnudan hinadan inatmi te he"ay nanginnilah nomnom di tagu. ⁴⁰ Ta wan an namin amin munhitu ituwen boble an indatmu i handidan a'ammadmi ya malmuy takutmi an adi mangun'unud i he"a.

⁴¹ Ya wa'e bo ha nalpuh udum hi boblen umalin mundayaw i he"a an gapuh nan ongal an abalinam ⁴² te ma"i ha bahhonan donglon di atagutaguh abobbobley anabaktum an Dios

ya nan ongal an abalinam ya hi'on ihanggana ituwen Templo an mundasal ⁴³ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalna ta idatmu nan ibagana ta way aton di atagutaguh tun luta an manginnila i he"a an Dios ta ta'on on dida ya malmuy takutda an adi mangun'unud i he"a ya atbohdi i da'min tatagum an tinanud Israel. Ya ta wan innilaonda an hituwen inyammamin Templo ya pundayawan i he"a.

⁴⁴ Ya wa'e bo ta honagon da'min tatagum an e mi'gubat hinadan binuhulmi ya hanat ihanggami'e ituwen pinto'mun boble an awadan tun iniphodmin Templo ta adayawam ⁴⁵ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom nan pumpahpahmo'anmi i he"a ta boddangan da'mi.

⁴⁶ Ya wa'e ta numbahul amin he"a te undan wa ihya ha taguh adi mumbahul ta gapuh bungotmun da'mi ya inyabulutmu ta ma'abak amih gubat ta iye da'mih nadan binuhulmih bobleda ta mumbalin amih balud hidi ⁴⁷ mu alina'eh on hidih nadan niyayanmi ya abulutonmi an numbahul ami ta itutuyumi dadiyen numbahulanmi ⁴⁸ ta idinongmi mon mangat i dadiye ta mumpahpahmo' ami i he"a ta ta'on on wa amih boblen di binuhulmi mu ihanggami'e ituwen boble an indatmu i handidan a'ammodmi an awadan tuwen iniphodmin Templo ta adayawam ⁴⁹ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalmi ta ihwang da'mi.

⁵⁰ Ya hanat pakawanon da'min tatagum hinadan numbahulanmin he"a. Ya hanat hukkatam di a'at nadan binuhulmi ta umuleda i da'mi

ta hom'on da'mi. ⁵¹ Te da'mi nadan pinilim hi tatagum. Ya da'mi nadan napalpaligat an ingkakmuh ad Egypt an paddungnay nangimbabalan pangildangan hi gumo'. ⁵² Ot hanat donglom di dasal'un baalmu Apu Dios ya hay dasal tudan ibba' an tatagum an tinanud Israel. Ta boddangan da'mih nan pumpahmo'anmin he"a. ⁵³ Te alyom hi da'mi nadan pinilim an tatagum hitudan atagutaguh abobbobleh tun luta an imbagam i handin baalmun hi Moses hidin nangikakam i handidan a'ammodmih ad Egypt.

⁵⁴ I diyen nundasalan Solomon ya nundu'un ot itaggenay ta'lenahdih hinangngab nan punggobhan hi mi'nong. Ta hidin nagibbuh ot tuma'dog ⁵⁵ ot itkuknay punwagahnah nadan na'amung an ibbanan tinanud Israel an alyonay, ⁵⁶ Madayaw hi Apu Dios an nangdat hi linggop i dita'un tatagunan tinanud Israel ta nipa'annung an namin an ma"id ha imbahhonah nadan imbagana i handin baalnan ammod ta'un hi Moses. ⁵⁷ Ot hanat nan Dios an dayawon ta'u ya nanongnan adi dita'u iwalong ya adi dita'u taynan an umat hi inatna i handidan a'ammod ta'u. ⁵⁸ Ya hanat boddangan dita'u ta wan nadan miyunnudan hinan pohdonay aton ta'u ta ibangngad ta'un mangun'unud hinadan tuguna an indatna i handidan a'ammod ta'u. ⁵⁹ Ya hanat mipapanomnom i Apu Dios datuwen indasal'un hiya. Ta boddangana' an baalna ya ta'on on dita'un namin an tatagunan tinanud Israel hinadan mahapul ta'uh abigabigat. ⁶⁰ Ta way aton nadan tataguh abobboble an manginnila an hi

Apu Dios ya ammunay madayaw an ma'id ha udum. ⁶¹ Ot mahapul an tigon ta'u ta nan Dios an dayawon ta'uy nomnomnomon ta'u ya mahapul an nadan tugunay un'unudon ta'u an umat hinan at'aton ta'u teeh ad uwani.

Hay Nangiyappitandah Nan Templo I Apu Dios

⁶² Ot ipi'nong da Solomon an didah nadan ibbanan tinanud Israel nadan i'nongda i Apu Dios. ⁶³ Ta impi'nong Solomon nadan mi'nong hi pi'hayyupan i Apu Dios an baintit duway libu (22,000) an baka ya han hinggahut ta baintiy libu (120,000) an kalnero ya gulding. Ot idawatda nan Templo ta niyappit i Apu Dios.

⁶⁴ Ya i diye damdaman algo boy nangiyappitan Solomon i Apu Dios hinan lita"angan hi hangngab nan Templo. Ot i'nongdahdi nadan maghob an mi'nong i Apu Dios ya nadan taban nadan mi'nong hi pi'hayyupan i Apu Dios ya nadan midawat an alina. Ya manu'eh hidiy nangi'nonganda i dadiye ya adi umdah nan impiyammana an gombang an punggobhan hi mi'nong hinadan dakol an maghob an mi'nong ya nadan taba ya nadan alina an midawat i Apu Dios.

⁶⁵ Ta nginilin da Solomon nan punnomnomnommandah nun'anallungan handidan a'ammoddah nan agge naboblaysan. Ta dakkodakkolda an na'amung an tinanud Israel te wadaday nalpuh ad Lebo-Hamat ta ingganah nan nangappit hi muyyadna hinan way pogpog di ad Egypt. Ta nginilindahdi hinan pundayawanda i Apu Dios hi himpulut opat (14) di algo. ⁶⁶ Ya hidin

mi'ahimpulut limay (15) algo ot ahi pa'anamuton nan patul nadan tatagu. Ot wagahan nan patul an hi Solomon nadan tatagu ot ahida umanamut an nunhiglay am'amlongda hinan maphod an inat Apu Dios hinan baalnan hi David ya i didan namin an tinanud Israel.

9

Hay Numpatigan Apu Dios I Solomon

¹ Hidin inggibbuh Solomon an namin nadan ni-nomnomnan a'at nan Templo ya nan palasyuna ² ya impidwan bon Apu Dios an numpatigo i hiya an umat hidin numpatigana i hiya hi ad Gibeon. ³ Ot alyon Apu Dios i hiyay, Dingngol'u nan dasalmu. Ya imbilang'uh niyappit i ha'on hituwen Templo an impiphodmu ta adayawa' hi inggana. Ot minaynayun di pangipapto"u ituwen Templo.

⁴ Mu he"a'e ya hi'on ihamadmun mangun'unud hinadan tugun'u ya tudtudu' an umat hi nangun'unud amam an hi David i ha'on ⁵ ya ipa'annung'u din imbaga' i hiya. Ta minaynayun an hanadan tanudam di mun'ap'apu i da'yun tinanud Israel.

⁶ Mu idinongyu'e tuwalih nadan tanudam an mangun'unud hinadan tugun'u ta nadan dios di udum an tataguy dayawonyu ya punhilbiyanyu ⁷ ya umannung an pa'aanon da'yu ituwen boble an indat'u i da'yu. Ya inwalong'uh tuwen Templo an niyappit i ha'on an pundayawanyu i ha'on. Ta punhimpipihulan da'yun tinanud Israel hi tataguh abobboble. ⁸ Ta ta'on on mapmaphod di a'atnah ad uwani mu hi'on madadag ya mano"ol

di tatagun manigo ta alyonday, Tanganu mahan on athidiy nangat Apu Dios i diyen boble ya nan Templo.

⁹ Ya tobalon nadan udum an tatagu an alyonday, Manu'eh athidiy na'at ya inwalongdah Apu Dios an dinayaw handidan a'ammomma an hiya din nangipangulu i didah nanaynandah ad Egypt. Ta nadan dios di udum an tatagu di dinayawda ya nunhilbiyanda. Ta hiya nan impa'alín Apu Dios di nunhiglan punholholtagepanda.

Hanadan Udum An Inat Solomon

¹⁰ Hay nangipiphodan Solomon hinan Templo ya nan palasyuna ya baintiy (20) tawon ot ahi magibbuh. ¹¹ Ya indat Solomon hinan patul hi ad Tyre an hi Hiram nadan baintin (20) bobleh ad Galilee te hiyay nangida'idat hi sedar ya bolbol ya nadan balitu' an inusal Solomon. ¹² Mu hidin e tinigon Hiram dadiyen boblen indat Solomon ya aggena pinhod. ¹³ Ot alyonan Solomon di, Tanganu mahan on ha adi maphod an bobley indatmun ha'on an iba. Ot ngadanan Hiram dadiyen boble hi ad Kabul an hay ibalinana ya ma'id ha hilbina. Ta ingganah ad uwani ya hidiyey ngadana. ¹⁴ Yaden hay indat Hiram i Solomon hi balitu' ya opat di libuy (4,000) kilu.

¹⁵ Ta datuwe nadan impa'iphod Solomon hinadan pinilitnan muntamuh nan Templo ya nan palasyuna ya nan ma'alih millo* ya nan binattun

---

* **9:15** 9:15 Nan millo ya natping di nundinommmang ot tababonday gawwana ta nahamad.

alad hi ad Jerusalem. Ot ipiphodna bo nadan bobleh ad Hasor ya hi ad Megiddo ya hi ad Geser.

¹⁶ Te nan patul hi ad Egypt ya ginubatdah ad Geser ot pu'ulanda. Ot patayonda nadan numboblehdi an tinanud Kanaan ot hidiyey idatnah nan imbabalenah din nun'ahawaanda i Solomon. ¹⁷ Ot ipaphod Solomon hidiyen boble ya nan nada"ul an bobleh ad Bet-Horon ¹⁸ ya hi ad Baalat ya hi ad Tamar an wahdih nan mamaga an lutan nadan tinanud Judah. ¹⁹ Ot iphodna bo nadan boblen pangi'amungandah makan ya nadan boble an pangiha"adandah nadan kabayuna ya kalesana. Ya an namin nadan pohdonan iphod hi ad Jerusalem ya hinadan billid an nungngadan hi Lebanon ya hi an namin nadan boblen sinakupna on iniphodna.

²⁰ Ya an namin nadan bokon tinanud Israel an nabati an umat hinadan tinanud Amor ya tinanud Hit ya tinanud Peris ya tinanud Hib ya tinanud Jebus ²¹ an agge ni'paten handidan a'ammodda an tinanud Israel hidin nangubatanda i dida ya diday numbalinon Solomon hi baal an mapilit an muntamu ta ingganah ad uwani. ²² Mu hanada'e an ibbana an tinanud Israel ya aggena numbalinon didah mapilit an muntamu te diday numbalinonah tindaluna ya ap'apun di gubilnu ya nabaktun opisyal di tindaluna ya opisyal di mungkakalesan e mi'gubat ya numpungkabayu. ²³ Ot pot'onay limay gahut ta nabonglen (550) mangituddu ya mumpapto' hinadan muntamu.

²⁴ Nan ahawan Solomon an imbabalen nan patul hi ad Egypt ya nidalhin mo ta tinaynana

nan awadana ot umeh nan balenah nan way palasyu an impiphod Solomon hidi damdamah nan boblen David. Ot ahina ipaphod nan ma'alih millo.

²⁵ Ya hinan hintawon ya mumpitlu an e mangi'nong hi Solomon hi maghob an mi'nong ya nadan mi'nong hi pi'hayyupan hinan iniphodnan punggobhan hidih nan Templo. Ya idihhana bon e munggochob hi insenso. Ta inun'unudna nadan ma'at hinan Templo.

²⁶ Ot ipiyamman bon Solomon di papol hidih nan da'ging nan baybay an mumbolah[†] hi ad Esyon-Geber an nihaggon hi ad Elat an ohan boblen di tinanud Edom.

²⁷ Ya hi Hiram ya hinnagna dohah nadan tatagunan mungngunuh papol an imminghah nan baybay ta eda bumoddang hinadan tatagun Solomon. ²⁸ Ta nunlugandah nan papol ot umedah ad Opir. Ot ilugandahdiy mahuluk hi himpulut opat di libuy (14,000)[‡] kilun di balitu' ot iyedah nan patul an hi Solomon.

10

Hay Immayan Nan Babain Patul Hi Awadan Solomon

¹ Nan babain patul hi ad Seba ya dingngolna nan nundongol an a'at Solomon ya ta'on on nan pangun'unudnan Apu Dios. Ot ume te pohdonan e patnaon di la'ing Solomon ta hay pambalna

[†] **9:26** 9:26 Nan baybay an mumbolah ya mumbolah di tigona te gapuh nan holo' an wah dallomna ya nan panag hi pingngitna.

[‡] **9:28** 9:28 Nan himpulut opat di libuy kilun balitu' ya ma'alih nan English an Biblia an TEV.

tuwalih nadan naligat an mahmahana. ² Ta immeh ad Jerusalem an dakol di inlugandah nadan kemel an middum hi makan ya dakol an balitu' ya nadan udum an nun'abalol an batu. Ta immeh awadan Solomon ot mahmahanan namin nadan ninomnomnan mahmahan. ³ Ya timbal Solomon an namin dadiyen minahmahana te agge naligat i hiya dadiyen minahmahana. ⁴ Ta masda'aw hidiyen babain patul hi ad Seba hi la'ing Solomon. Ya namamah naniganah nan impiyammana an palasyu ⁵ ya nadan anonda ya hay atigan di amaphod di pangatna hi-nadan ap'apu an munhilbin hiya ya hay aphod di lubang nadan puntamuwonahdi ya nadan niyukodan di inumona an patul ya ta'on on nadan i'nongna an maghob an mi'nong i Apu Dios hidih nan Templo. Ta nunhiglan masda'aw hi nanigana i dadiye. ⁶ Ta alyonan Solomon di, Immannung peman tee nadan dingngol'u an imbagadah boblemi an a'at di la'ingmu ya nadan ina'inatmu. ⁷ Mu adi' ni' patiyon ta inggana tee ot umaliya' ta tinigo' ya anakkaya an agge ni'mo nigodwah nadan dingngol'un a'at di la'ingmu ya kinadangyanmu. ⁸ Nunhigla mahan moy amlong nadan ap'apu an munhilbi i he"a te nanongnan donglodonglonda nadan maphod an panugunmu. ⁹ Ot madayaw nan Dios an un'unudom te umipa'amlong'an hiya. Ya gapuh nan munnananong an pamhodna i da'yun tinanud Israel ya pinto' da'ah patul ta nan nipto' di ma'at i da'yu.

¹⁰ Ot idatna i Solomon di opat di libuy (4,000) kilun balitu' ya nadan udum an nun'abalol an

batu ya nadan dakol an middum hi makan. Ya dadiyen middum hi makan ya ma'id ha udum hi nangdat hi athidiy dinakolna an umat i diyen indat diyen babain patul di i Seba i Solomon.

¹¹ Ya wada bo ta'way inyalin nan papol Hiram hi balitu' an nalpuh ad Opir ya wadada boy udum an ni'yaladan nun'abalol an batu ya maphod an kayiw an almug. ¹² Ta impiphod Solomon nadan kayiw hi tu"ud nan Templo ya nan palasyuna. Ot ipiphodna nadan udum hi harp ya lira ta mipagangoh hinan pun-dayawanda. Ya ammuna i diye di nangdatandah dakkodakkol an kayiw an almug.

¹³ Hi Solomon ya indatnan namin nadan im-bagan nan babain patul hi ad Seba. Ya nat'on bo nadan pohdona tuwalin idat i hiya an miyun-nudan hinan kinadangyana. Ot umanamut hidiyen babain patul hi bobleda an didah nadan in'uyugnan baalna.

Hay Kinadangyan Solomon

¹⁴ Hinan atawotawon on waday midat i Solomon hi baintit tuluy libuy (23,000) kilun balitu'. ¹⁵ Ya nat'on bo nadan buwis an bayadan nadan mumpunggatang ya nadan buwis an idat nadan patul hinadan bobleh ad Arabia ya nadan gobelnador hinadan bobledan tinanud Israel.

¹⁶ Ot mumpa'apyah Solomon hi duway gahut (200) an o'ongal an nabalitu'an an hapiyo an hinohha i datuwen hapiyo ya kulang hi pituy kilun balitu' di na'usal. ¹⁷ Ot mumpa'apya boh tuluy gahut (300) an kikkitang an hapiyo an hay damot di balitu' an na'usal hi hinohhan hapiyo

ya mahuluk hi ohay kilu ta han godwa. Ot ena ipiha"ad hinan ohan kuwartuhdiñ nan palasyu an nginadananah palasyu an nalpuh nadan billid an nungngadan hi Lebanon di kayiwna.

¹⁸ Ya numpa'apya bo i han ongal an trono ot oddahanah balitu' ot alkusanah nan ma'alah nan ba'git di elepante.* ¹⁹ Ya hidiyen trono ya waday onom an pala'adna ya hinan idang'igan ya umat hi napaud an panay† tigona. Ya waday numbinahhel hi pangiha'mawan hi ta'le. Ya wadada boy numbinahhel an timma'dog an ing'ingoh di layon i dadiyen pangiha'mawan hi ta'le. ²⁰ Ya i dadiyen onom an pala'adna ya wadada boy himpulut duwan (12) ing'ingoh di layon an hinan ohan pala'ad on duway nundinommang an layon. Ta hidiyen trono ya ma"ið ha nipad-paddungana hinadan udum an pun'ap'apuwana.

²¹ Ya an namin nadan pun'inuman nan patul ya nadan udum an usal hidih nan kuwartun ma'alih palasyu an nalpuh nadan billid an nungngadan hi Lebanon di kayiwna ya namahmah an balitu' di niphod. Te i diyen numpatulan Solomon ya ma"ið ha balol di silber.

²² Ya wadada boy papolna an mi'uyug hinadan papol Hiram ta didan namin di e mungngina hi udum an boble an umat hi ad Tarsis. Ya maminghan hinan tuluy tawon on ahida umanamut an waday iyanamutdan balitu' ya silber ya ba'git di elepante ya bulangon an kikkitang ya o"ongal. ²³ Ta ma"ið ha udum an patul hi

---

* **10:18** 10:18 Nan ba'git di elepante ya dakol nan mapmaphod an iyammaana an hidiye nan alyondah aybori. † **10:19** 10:19 Nan pana ya hidiye nan bokang an usalondan e mi'gubat.

abobbobleh ingkadkadangyana ya inla'la'ingna mu hi Solomon. ²⁴ Ya an namin nadan tataguh abobboble on pinhodan e mundongol hinan nalpu i Apu Dios an la'ingna an muntugun. ²⁵ Ta atawotawon on wadaday umalin manigo i hiya an waday odnandah idatdan hiya an balitu' ya silber ya lubang ya nadan middum hi makan ya almas ya kabayu ya mul.

²⁶ Ot amungon Solomon di hinlibut opat di gahut (1,400) an kalesan di e mi'gubat ya himpulut duway libu (12,000) an kabayu. Ot ipiyena dadiye hinadan boble an iha"adanda mu wadaday inha"adna hi ad Jerusalem. ²⁷ Ya i diyen numpatulana ya dakkodakkol di silber hi ad Jerusalem an umat hi dinakol di batu. Ya atbohadin dakol di kayiw an sedar an umat hi dinakol di kayiw an sikamor hinadan pu"un di billid. ²⁸ Ya hanada'en kabayun Solomon ya ginatang nadan mungkumilhun baalna hi ad Egypt ya hi ad Silisya. ²⁹ Ya hay nangattangdah ohan kalesan di mi'gubat ya onom di gahut (600) di silber. Ya hinggahut ta nabongley (150) silber di nangattangda hi ohan kabayu. Ta gattangonda on inggattangda damdama hinadan patul di tinanud Hit ya hinadan patul hi ad Syria.

11

Hanadan Dakol An Ahawan Solomon

¹ Nan patul an hi Solomon ya dakol di binabain pinpinhodna an nalpuh udum hi boble an bokon ammuna nan imbabalen nan patul hi ad Egypt di ahawana te wadaday i Moab ya tinanud Ammon

ya i Edom ya tinanud Hit ya nadan i Sidon. ² Yaden datuwe nadan tatagun alyon Apu Dios hinadan tinanud Israel di adida pi'yahawaan te lo'tat ya middumda i didan e mundayaw hinadan diosda. Mu hi Solomon ya inahawana dida. ³ Ta hay ngammut di ahawana ya pituy gahut (700) an i'imbabalen di papatul ya nat'on bo nadan imbilangnah ahawana an tuluy gahut (300). Ta datuwen binabaiy nangitudtudun hiya an umadawwi i Apu Dios.

⁴ Ta hidin amamma moh Solomon ya datuwen ahawana di nangipangulu i hiya ta nadan diosda di eda pundayawan. Ta aggena inyohhay pundayawna i Apu Dios an adi umat hi nangat amanan hi David. ⁵ Ta nan dios di i Sidon an hi Astoret di dinayawna ya nan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an dayawon nadan tinanud Ammon an hi Molek. ⁶ Ta hiya nan adi maphod hi panigon Apu Dios nan inat Solomon te aggena inyohhay pangun'unudna i Apu Dios an adi nimpe umat hi nangat amanan hi David.

⁷ Ya hidih nan nabillid hi nangappit hi tuluwan di algo hi'onta wah ad Jerusalem ya nangapyah Solomon hi pundayawandah nadan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an dayawon nadan i Moab an hi Kemos ya nan dayawon nadan tinanud Ammon an hi Molek. ⁸ Ya nangiphod hi pundayawan nadan ahawanan nalpuh udum hi boble ta pangigobhanda hi insenso ya nadan udum an i'nongdah nadan diosda. ⁹ Ta bimumgot hi Apu Dios i Solomon an gapu ta inwalongnan mangun'unud i hiya an dayawondan tinanud Israel an ta'on on numpidway numpati-

gana i hiya. ¹⁰ Te ta'on on impagol Apu Dios di e pundayawan Solomon hi udum an dios mu aggena inun'unud. ¹¹ Ta hiya nan alyon Apu Dios i hiya di, Gapu ta athinay inatmu an aggem inun'unud nadan tugun'u ya ibaga' tee an idat'u tun pun'ap'puwam hi ohah nadan ap'apu an munhilbi i he"a. ¹² Mu gapu ta nomnomnomo' din hi amam an hi David ya bokon ni"an hi ad uwanin atagum di pangata' ta hitun pun'ap'apuwam nan imbabalem. ¹³ Te athituy ninomnom'un aton mu gapu nimpeh punnomnom'un amam an hi David ya hi ad Jerusalem an pinto"u hi boble' ya adi' aanon i he"an namin nan pun'ap'apuwam mu ibati' ha ohah tinanud Israel ta pun'ap'apuwam nan imbabalem.

Hanadan Binuhul Solomon

¹⁴ Indani ya wada han hi Hadad an holag di patul hi ad Edom an hiyay nangipanomnoman Apu Dios ta mi'buhul i Solomon.

¹⁵ Hidin apatul David ya ginubatda nadan tinanud Edom ot abakonda dida. Ot ume da Joab hinadan tindaluna ta eda ilubu' nadan ibadan tindalu an nun'a'ateh nunggugubatanda. ¹⁶ Ta niha"addah ad Edom hi onom di bulan ot patayondan namin nadan linala'ihdi. ¹⁷ Mu hi Hadad ya unga ni' i diye ta inibtik nadan ap'apu an munhilbi i amana ot iyedah ad Egypt. ¹⁸ An ini'wadah ad Midian ot umedah ad Paran. Ot awitondahdi hi ad Paran di linala'i ta nun'ibbadan immeh ad Egypt ot umedah awadan nan patul hidi. Ot idattan nan patul hi

Hadad hi balena ya lutana ya nadan udum an mahapulna an umat hi makan.

¹⁹ Ya hay nihaha"adanahdi ya pinpinhod nan patul hi ad Egypt di pangat Hadad ta hiya nan impa'ahawana nan hi ibban ahawanan hi Tahpenes. ²⁰ Ta nawada han imbabaleda an nginadanandah Genubat. Ot awiton Tahpenes hituwen hi Genubat ta ni'yong'ongngal hidih nan balen nan patul an didah nadan imbabalena.

²¹ Ya hidin awadan Hadad hi ad Egypt ya dingngolnan nateh David ya ta'on on nan opisyal di tindaluna an hi Joab. Ot alyonah nan patul di, Daan mo bahan ta iyabulutmu ta umanamuta' hi boblemi.

²² Mu alyon nan patul di, Undan waday mahapulmun ma"id hitu ta ninomnommun umanamut hi bobleyu?

Ya alyon Hadad di, Ma"id, mu pinhod'un umanamut. Ot hanat iyabulutmu.

²³ Ya wada bo han hi Reson an imbabalena Eliada an nangipanomnoman Apu Dios ta mi'buhul i Solomon. Hituwen hi Reson ya inibtikana nan punhilhilbiyanan patul hi ad Sobah an ohan bobleh ad Syria ²⁴ an pamaaggot amungona nadan ibbana ta ngohayonda nan patul ot hiyay numbalin hi ap'apuda. Ta hidin ginubat nan patul an hi David di bobleda ya binumtik da Reson an didah nadan ibbana hi ad Damaskus hi ad Syria. Ta nunhitudahdi ot hiyay numbalin hi ap'apuda. ²⁵ Ya nunhiglay hihiwonah nadan tinanud Israel an umat i Hadad ta hiya nan ni'buhul bo i dida hidin numpatulan Solomon. Ta hiyay nun'ap'apu nimpe hi ad Syria.

²⁶ Ya hay oha bon ni'buhul i Solomon ya hi Jeroboam an imbabalen Nebat. Hiyay ohah nadan ap'apu an munhilbin Solomon an nalpuh nan tinanud Epraim hi ad Seredah an hay hi inana ya nan nabalu an hi Seruah. ²⁷ Ta athidiy inat Jeroboam an nungngohe i Solomon. Ya i diye ya iniphod Solomon nan ma'alih millo ya nan binattun alad nan boblen amanan hi David. ²⁸ Ya i diye ya mangilog ni' hi Jeroboam mu maphod di pangatna. Ya hidin tinigon Solomon di abalinanan muntamu ya inyukodna i hiya nadan puntamuwona an nalpuh nan tinanud Joseph.

²⁹ Ya i han ohan algo an hiyah him-mawwang hinan kalata hi Jeroboam an nalpuh ad Jerusalem ya dinamuna nan propeta an hi Ahijah an i Siloh an balbalu nan oddah di lubangna. Ya ma'id ha udum hi taguh din nundammuwanda. ³⁰ Ot aanon Ahijah hidiyen balu an oddah di lubangna ot hethetona ta nunhimpulut duwa (12). ³¹ Ot alyonan Jeroboam di, Alam di himpulu (10) te hituwey imbagan Apu Dios. Te nan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyonan he"ay, Nomnomnomom an pun-duwao' tun pun'ap'apuwam Solomon ta idat'un he"ay himpulun (10) tinanud ta pun'ap'apuwam. ³² Unhaot an namin mu nomnomnomo' din baal'u an hi David ya hi ad Jerusalem an pinili' an punhituwa' hitun bobleyun tinanud Israel. Ta hiya nan ibati' ha pun'ap'apuwam nadan holag Solomon. ³³ Manu'e hi athituy ato' ya din'uga' i Solomon ta hanadan dios di udum an tatagu di dayawona an umat i Astoret an dayawon

nadan i Sidon ya hi Kemos an dayawon nadan i Moab ya hi Molek an dayawon nadan tinanud Ammon. Ta hanadan adi' pohdon di ina'inatna an aggena inunud nadan tugun'u ya tudtudu' an adi umat i din hi amanan hi David. ³⁴ Mu ta'on on athidi ya munnanong an mun'ap'apuh Solomon ta ingganay mate an gapuh punnom-nom'u nimpe hinan pinto'un baal'un hi David an nanginaynayun an nangun'unud hinadan tugun'u ya tudtudu'. ³⁵ Ta hitun pumpatulan nan imbabalena ya ahi' idat i he"ay himpulun (10) tinanud Israel ta pun'ap'apuwam. ³⁶ Mu batiyo' nimpe ha ohay tinanud ta minaynayun an pun'ap'apuwam nadan holag nan baal'u an hi David hi ad Jerusalem. Te hituwe nan boblen pinili' ta pundayawan di tatagun ha"on. ³⁷ Mu he"a'e ya pumbalinon da'ah patul hinadan pinhodmun pun'ap'apuwam hinadan numboblaysan nadan ibbayun tinanud Israel. ³⁸ Ya hi'on un'unudom nadan ibaga' i he"a ta nan pohdo' di atom ta nipto' di pangatmu ta un'unudom nadan tugun'u ya tudtudu' an umat hi nangun'unud din baal'un hi David ya inaynayun'un bumoddang i he"a. Ta minaynayun an da'yuy mun'ap'apuh tudan numboblaysanyun tinanud Israel an umat i David an minaynayun di pun'ap'apuwam nadan holagna. ³⁹ Mu nan pundusaa' hinan holag David an gapuh numbahulan Solomon ya adi minaynayun hi inggana.

⁴⁰ Ta gapu i diye ya e ot patayon Solomon hi Jeroboam mu binumtik hi ad Egypt ot umeh awadan nan patul hidi an hi Sisak ot mihaha"ad hidi ta ingganaot mateh Solomon.

Hay Natayan Solomon

⁴¹ Hanadan udum an na'na'at hi numpatulana Solomon ya hay a'at di la'ingna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulana Solomon.

⁴² Ta napat (40) di tawon hi numpatulana i didan namin an tinanud Israel an hay niha"adana ya hi ad Jerusalem. ⁴³ Ya hidin nate ot ilubu'dah nan boblen David. Ot mihukkat nan imbabalenan hi Rehoboam an numpatul.

12

Hay Bimmoholan Nadan Udum An Tinanud Israel I Rehoboam (2 Chronicles 10:1-19)

¹ Hi Rehoboam ya immeh ad Sekem te hidiy na'amungan nadan ibbanan tinanud Israel ta hiyay pumbalinondah patul.

² Ya hidin dingngol Jeroboam an imbabalen Nebat an hi Rehoboam di numbalin moh patul ot mumbangngad hi bobleda an tinanud Israel. Te hidin numpatulana Solomon ya binumtik hi ad Egypt. ³ Ot ipa'ayag nadan ibbanan nunhituh nangappit hi huddo'na ta didan namin an e mi'hapit i Rehoboam. Ta hidin immeda ot alyonda i Rehoboam di, ⁴ Handin hi amam di patul ya nunhiglan naligatan amih nangatnan da'mi. Ot onha mabalin ya manghanom bahan di pangatmun da'mi ta nanongnan munhilbi amin he"a.

⁵ Ya alyon Rehoboam di, Idattana' hi tuluy algo ta punnomnomnoma'. Ya ahi ayu umali ta ibaga' di pambal'u i naen ibagayu. Ot umanamut nadan tatagu. ⁶ Ot umeh Rehoboam an e mi'hapit

hinadan a'amamma an nunhilbi i din patul an hi amana ot ibagana hi'on nganney itugundah pambalna hinan imbagan nadan tatagu.

⁷ Ya alyonday, Hi'on maphod di pangatmuh nadan tatagu ta ipatigom di ulem i dida ya hay maphod di pambalmuh nan ibagada ya minaynayun an he"ay punhilbiyanda.

⁸ Mu agge inunud Rehoboam hidiyen intugun nadan a'amamma. Ta immeh nadan paddungnan mumpangilog an linala'i an dida nadan pinilina an uggan manugun i hiya. ⁹ Ot alyonan diday, Nganne piboy itugunyuh pambal'u hinadan tatagu an mangali hi manghano' di pangat'u i dida ta adi anu umat hi nangat handin hi ama i dida?

¹⁰ Ya alyondan hiyay, Ibagam i dadiyen tatagu an hanan angkekeng di ta'lem ya ong'ongngal mu hay gitang amam. ¹¹ Ot hi'on nidamtanda hinan impa'at amam ya ibagam an udmam dadiyen inatna. Ta hi'on bilauy nanoplatnan dida ya hay panoplatmu'e ya hanadan napagatan.

¹² Ta hidin nala"uh di tuluy algo ya numbangn-gadda tatawwa da Jeroboam hinadan tatagu hi awadan Rehoboam te hiyah diyey inalina. ¹³ Ya ma'abbungot nan patul hi nambalana hinan imbagada an aggena inunud nan intugun nadan a'amamma i hiya. ¹⁴ Ta hay inunudna ya nan intugun nadan mumpangilog an linala'i. Ta alyona di, Hi'on naligatan ayuh nadan impa'at ama ya iyal'alanay pangat'u i da'yu. Te hi'on bilauy nanoplatnan da'yu ya namama i ha'on te hay panoplat'un da'yu ya nan napagatan.

¹⁵ Ta agge inabulut nan patul nan pohdon nadan tatagu an ma'at. Ot athidiy na'at ta wan ma'at i Jeroboam din imbagan Apu Dios hinan propeta an i Siloh an hi Ahijah an imbabalen Nebat.

¹⁶ Ta hidin innilan mon nadan tatagu an adi abuluton nan patul nan imbagada ot alyon-day, Undan nganne tuwaliy niyatam an holag David an hi na' Jesse i da'mi an nunhituh nangappit hi huddo'na. Ot alyondah nadan nun'ibbaday, Ma'ayuot eh'a ta umanamut ta'u ta ukkodda peman nadan holag David hinan pun'ap'apuwanda. ¹⁷ Ta ammunada mo nadan ibbadan tinanud Israel an nunhituh ad Judah di nun'ap'apuwana Rehoboam.

¹⁸ Indani ya hinnag nan patul an hi Rehoboam hi Adoniram an niyukodan nadan mapilit an muntamu ta ena tigon nadan ibbadan tinanud Israel an nunhituh nangappit hi huddo'na mu hidin dimmatong ya nuntopada ta ingganaot mate. Mu hi Rehoboam ya wahdih ad Sekem. Ta hidin dingngolnah diyen na'at ot ma'ibagan e milugan hinan kalesana ot bumtik hi ad Jerusalem. ¹⁹ Ta nihipun i diye ya nagodwa nadan tinanud Israel ta hanadan nunhituh nangappit hi huddo'na an nginadanandah Israel ya adida un'unudon nadan holag David an nunhituh ad Judah an nangappit hi muyyadna. Ta athidiy na'at hi ingganah ad uwani.

²⁰ Te hidin na'innilaan nadan tinanud Israel an immanamut hi Jeroboam ya nunhahapitdan ma'amungda ta hiyay pumbalinondah patul-dahdi hi ad Israel. Ta ammunada mo nimpe

nadan tinanud Judah an ninaynayun an nan holag David di patulda.

²¹ Ya hidin dimmatong hi Rehoboam hi ad Jerusalem ot amungonay hinggahut ta nawaluy libun (180,000) tindalun nalpuh nadan tinanud Judah ya tinanud Benjamin ta eda gubaton nadan ibbadan tinanud Israel an nunhituh ad Israel te pinhodnan mibangngaddah nan pun'ap'apuwana ta nanongnan hiyay patulda.

²² Mu himmapit hi Apu Dios hinan propeta an hi Semayah ot alyonay, ²³ Ume'ah awadan nan patul hi ad Judah an hi Rehoboam an imbabalen din hi Solomon ya nadan tinanud Judah ya tinanud Benjamin ²⁴ ya inalim di, Alyon Apu Dios di adiyu anu e gubaton nadan ibbayun tinanud Israel. Umanamut ayuot te umman hi Apu Dios di ud nomnom i datuwen na'at.

Ta agge mo e ginubat da Rehoboam da Jeroboam te inunudda nan imbagan Apu Dios.

Hay Nan'ugan Jeroboam I Apu Dios

²⁵ Yaden hi Jeroboam e an patul moh nangappit hi huddo'na ya inhamadnan inalad hi ad Sekem hidih nan nun'abillid an boblen nadan tinanud Epraim ot munhituhdi. Ot ahina taynan hidiyen boble ot umeh ad Penuel ot ipaphodna boh diyen boble.

²⁶ Indani ya numanomnom hi Jeroboam ya alyonay lo'tat nin mahan tee ya mibangngad tudan tataguh nan pun'ap'apuwana nan holag David. ²⁷ Te athitu'e an hinan Templo hi ad Jerusalem di e pangi'nongan nadan tatagu hinadan i'nongda i Apu Dios ot lo'tat ya mibangngad boy naminhodan munhilbi hinan patul nadan tinanud

Judah an hi Rehoboam. Ot ma"i'd ha bahhonan patayona' ta ibangngaddan hiya.

²⁸ Ta hiya mo nan nangapyah duwan nabalitu'an an ing'ingoh di baka an inunudna nan imbagan nadan uggana e pumpaboddangan hi'on nganney maphod hi atona. Ot alyonah nadan tatagu di, Na'alligat an umanneh ad Jerusalem an e mundayaw i Apu Dios. Mu adi mo gahin on ume ayuhdi te wahtu tee tudan dios an dayawon ta'un tinanud Israel an bimmoddang i handidan a'ammod ta'u hi nanaynandah ad Egypt.

²⁹ Ot ena iha"ad nan oha hi ad Betel ya inyenah awadan nadan tinanud Dan nan oha. ³⁰ Ta hituwey ongal an numbahulan nadan tatagu te eda dinaydayaw nan duwan ing'ingoh di baka hi ad Betel ya hi ad Dan.

³¹ Ya nangapya bo hi Jeroboam hi udum an pundayawanda. Ya kumpulnah nadan tatagu di pinto'nah padi hi munhilbi an ta'on on agge nalpuh nan tinanud Libay. ³² Ot ibagana bon mahapul an ngilinonda nan mi'ahimpulut limah (15) algo hinan mi'awaluh bulan ta mipaddung hinan punggilinandah ad Jerusalem an punnomnommandah din nun'anallungan handidan a'ammoddah nan agge naboblayan. Ta iyeda nadan i'nongda i diyen pundayawanda. Ta hidiyey inat Jeroboam an ini'nongnah nan nabalitu'an an ing'ingoh di baka hi ad Betel. Ya wadada boy numbalinonah padi i dadiyen pundayawanda.

³³ Ta hidin nadatngan nan mi'ahimpulut limah (15) algoh nan mi'awaluh bulan an pinto' Jeroboam an punhahamulanda hi ad Betel ot

ma'amungdahdin namin an tinanud Israel an wah nangappit hi huddo'na ot umehdih Jeroboam ot ena idawat nadan i'nongna.

13

Nan Propeta An Hinnag Apu Dios Hi Ad Betel

¹ Hidin e idawat Jeroboam nadan i'nongnahdi hi ad Betel hinan way pangidawatan hi mi'nong ya inoy an dimmatong han propeta an hinnag Apu Dios. ² Ot itkuk diyen propeta nan imbagan Apu Dios i hiyan alyonay, Donglonyu tun ibaga' an ma'at ituwen punggobhan hi mi'nong te alyon Apu Dios di, Wada han miyayyam hinan holag David an mungngadan hi Josiah. Ya hituwen punggobhan di ahina pangigobhan hinadan padi an uggan mangidawat hi i'nongdah nan dios di udum an tatagu. Ya ta'on on nadan tunggal di tatagu ya gobhonahtu. ³ Ot alyon bon nan propeta di, Hay pangimatunanyu an hi Apu Dios di nalpuwan tuwen imbaga' ya matommang hituwen punggobhan hi mi'nong ta mitopal nadan dapul hinan luta.

⁴ Ya hidin dingngol Jeroboam hidiye ya bimumgot ot lodngona nan propeta ot alyonah nadan tataguy, Ipu dongyu'eh naen tagu. Mu pamaag ya kimmodhol nan ta'lenan inildongna ta adi maguyud. ⁵ Ya na'ibaga bon nagodwah diyen pun'onnganda ot mitopal nadan dapul ta nipa'annung nan impibagan Apu Dios i diyen propeta.

⁶ Ot alyon mohpen Jeroboam hinan propeta di, Idasalana' bahan ta ipaphod nan Dios an dayawom tun ta'le'.

Ot idasalana ot pumhod mohpe nan ta'lena ta numbanggad nan a'atna tuwali.

⁷ Ot alyon bon nan patul di, Umeta ni' hi balemi ta eta mangan. Ta wada damdama han idat'un he"a.

⁸ Mu alyon nan propeta di, Ta'on onmu idat i ha"on di godwan di kinadangyanmu ya adiya'. Ya atbohadin adiya' mi'yalih baleyu onu mi"an onu uminum hitun bobleyu. ⁹ Te inalin Apu Dios i ha"on di mahapul an halipodpodo' anu ta adiya' mangan ya uminum ituwen boble. Ya hay ibanggada"e ya adi' anu i'wah nan nangi'wa' an immalihtu.

¹⁰ Ta nat'on di nangi'wan diyen propetah din umanamutana.

Nan Propeta An I Betel

¹¹ Ya wada han amamman propetah ad Betel an hidin immanamutda nadan imbabalena ya inuhudan hiya nadan inat diyen propetan hinnag Apu Dios hi ad Betel i diyen algo. Ya ta'on on nan imbaganah nan patul ya imbagadan hiya.

¹² Ya alyon amaday, Ot danay nangipluyana? Ot ituddun nadan imbabilenay nangipluyan diyen propeta. ¹³ Ot alyonah nadan imbabilenay, Idadaanyu nan dongki ta itakkaya'.

Ta on nidadaan ot muntakke ¹⁴ ot unudonah diyen propeta. Ya inakhupanahdih nan pu"un nan kayiw an oak. Ot alyonan hiyay, On he"a nan propeta an nalpuh ad Judah?

Ya alyonay, O ha"on.

¹⁵ Ot alyon nan amamma an propeta i hiya di, Umeta ni' hi balemi ta em anon doha.

¹⁶ Ya alyonay, Maphodot mu adi mabalin an mi'yaliya' hi baleyu te adiya' damdama mabalin an mangan onu uminum hitun numboblayanyu.

¹⁷ Te pinadanan Apu Dios i ha'on an alyonay, Mahapul an adi'a mangan ya adi'a uminum i diyen boble. Ya adi' anu i'wah nan nangi'wa' an immehdi hi umanamuta'.

¹⁸ Mu alyon nan amamman propeta di, Uman propetaa' damdama. Ya numpatigo han anghel Apu Dios i ha'on ot alyonay, Em pumbanggadon ta awitom hi baleyu ta panganom ya impa'inumam. Mu hidiyen imbagana ya layah. ¹⁹ Ta ni'ye nan propeta an intuda' Apu Dios ot e mi'an ot uminum hi balen diyen amamman propeta.

²⁰ Ya hidin mangmangnganda ya waday impa'innilan Apu Dios hinan amamman propeta an e nangawit i hiya ²¹ ta pamaag ya mangonga"ongal hi hapit hinan propeta an hinnag Apu Dios an alyonay, Alyon Apu Dios di nginhem anu te imbahhom nadan imbaganan he"a.

²² Te ni'banggad'ahtu ot mangan'a ot uminum'a ituwen boble an pinadananan adim pi"anan ya adim uminuman. Ta hiya nan mate'a ya adi miyanamut di adolmu ta bokon hinan nilubu'an nadan a'ammodmuy ilubu'am.

²³ Ta hidin nabhugda ot idadaan nan amamman propeta nan dongkina ta itakkayan diyen propeta an hinnag Apu Dios. ²⁴ Ta hidin wadah nan awon ya nahanawwang han layon ot patayona ot munnanong hidih nan kalata. Ya

pamaagot umohnongdahdi nan layon ya nan dongki hi haggon nan adolna. ²⁵ Ta wadaday mala"uh ya tinigodah diyen nateh nan kalata ya wahdi nan layon an nipaldang i hiya ot eda ipa'innilah ad Betel hidih nan awadan nan amamman propeta.

²⁶ Ta hidin dingngol nan amamman propeta ya alyonay, Hiyah diye nee nan propeta an nangibahhoh nan imbagan Apu Dios. Ta hiya nan impapaten Apu Dios hinan layon ta nipa'annung nan imbaganan ma'at i hiya.

²⁷ Ot alyonah nadan linala'in imbabalenay, Idadaanyu nan dongki ta puntakkaya'.

Ot aton nadan imbabalena. ²⁸ Ta imme ya inakhupana nan adol diyen nate an wah nan kalata an agge inan nan layon ya aggena pinate nan dongki ta pamaag ya immohnongdahdi nan layon ya nan dongki hi haggon nan nate. ²⁹ Ot itakken diyen amamman propeta nan nate ot iyanamutna. Ot ibaluwandah diyen nate ot ahida e ilubu' ³⁰ an hay eda nangilubu'an ya hinan lubu'an nadan a'ammod diyen amamman propeta. Ot umukayungan hidiyen amamman propeta an alyonay, Mahmo"a an iba.

³¹ Ta inlubu'da ot alyonah nadan linala'in imbabalenay, Mateya"eh udum hi algo ya hanat ilubu'a' ituwen nilubu'an tuwen propetan Apu Dios ta ipaldangyuy adol'uh nadan tungalna.

³² Hay innila' ya an namin nadan imbagan Apu Dios ituwen propeta an ma'at hinan pangidawatan hi mi'nong hituh ad Betel ya ta'on on hinadan pundayawan hitudan bobleh ad Samaria ya umannung an ma'at.

³³ Mu ta'on on na'at datuwe ya agge inwalong damdaman Jeroboam nadan adi maphod an pangatna. Ta kumpulnah nadan tatagun namhod an mumbalin hi padih nadan impiphodnan pun-dayawandah nadan dios di udum an tatagu on numbalinonah padi. ³⁴ Ta datuwen adi maphod an ina'inat Jeroboam di gimmalat hi napogpogan di pun'ap'apuwana ya ta'on on hay holagnah tun luta.

14

Hay Na'at Hinan Imbabalen Jeroboam

¹ Indani ya nundogoh hi Abijah an imbabalen Jeroboam. ² Ot alyon Jeroboam i ahawanay, Lumanom di a'atmu ta adi mimatunan an he"ah ahawa' ta ume'ah ad Siloh hi awadan nan propeta an hi Ahijah. Hiya din nangibaga hi ha'on di mun'ap'apuh tun huddo'na ya nipa'annung peman. ³ Ya odnam ha himpulun (10) tinapay ya ha ma'ingpih an tinapay ya ha ohay galapon an danum di iyukan ya imme'ah awadana. Ot ibaganay ma'at hitun imbabaleta.

⁴ Ot unudon nan ahawan Jeroboam ta immeh ad Siloh. Yaden hi Ahijah e ya adi mo tumigoy matana te na'amamma. ⁵ Mu namangulu tuwalin impa'innilan Apu Dios i hiyan alyonay, Tuwe nan ahawan Jeroboam ta mahmahanan he"a hi'on nganney ma'at hinan imbabalenan mundogoh. Ya binaliwanay a'atna ta adi mimatunan an hiya nan ahawan nan patul. Ot hay ibagam i hiya ya hanadan ipa'innila' hi he"a.

⁶ Ta hidin dingngol Ahijah an mangalih nan way panto ot alyonay, Humgop'a. Innila' an

he"ah ahawan Jeroboam. Tanganu mahan onmu inattan binaliwan di a'atmu? Ma'aot ta ibaga' nadan impa'innilan Apu Dios i ha"on an adi maphod an ma'at. ⁷ Ot inayun Ahijah an alyon di, Umanamut'a ya imbagam i Jeroboam hituwen imbagan nan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an alyonay, Ha"on ya pinili da'a ot pumbalinon da'ah ap'apun nadan tatagu' an tinanud Israel. ⁸ Te inhiwwe' di himpulun (10) tinanud hinan pun'ap'apuwon nan holag David ot idat'un he"a. Mu adi'a umat i din baal'un hi David an inyohhanan ha"on di nundinolana ot un'unudona nadan tugun'u. Ot nadan nipto' an niyunnudan hinadan pohdo' di inatna. ⁹ Mu he"a ya inyal'alanan adi maphod di ina'inatmu mu hay numbahulan nadan namangulun nun'ap'apu ot ahi he"a. Te din'uga' i he"a ot mangiphod'a hi dayawom an umat hinadan nabalitu'an an ing'ingoh di baka. Ta danaey nangipabohol i ha"on. ¹⁰ Ot gapu i naen inatmu ya ipa'ali' di adadagan di pamilyam Jeroboam. Ta an namin di holagmun lala'i ya ta'on on hanadan holag nadan baalmu ya dadago' ta ingganah on ma"i ha'oh mabati ta pato' hi aton di ohan mumpu'ul an pu'ulanan namin nadan lugit. ¹¹ Ta athidiy ma'at hinadan pamilyam ta hanada'en mateh nadan boble ya anon di kahuy adolda. Ya hanada'en mateh nadan nibata"an hinan boble ya anon di hamuti dida. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

¹² Ot alyon bon Ahijah i ahawan Jeroboam di, Umanamut'aot. Mu hay dumatngam hi bobleyu ya mate nan imbabalem. ¹³ Ya an namin

ayun i Israel ya umukayungan ayu ta ingganah pangilubu'anyu i hiya. Mu hiya ya ammuna han milubu' an imbabaleyun Jeroboam te hiya ya ammuna han ibilang Apu Dios an dayawon ta'un tinanud Israel hi maphod di pangatna. ¹⁴ Ot hi Apu Dios di ukod an mamilih nan mumpatul hitun ad Israel ta hiyay mamogpog hinan pun'ap'apuwan di familyan Jeroboam. Ot adi madne ya mipa'annung hituwe. ¹⁵ Ta dadagon Apu Dios tun ad Israel ta umat hinan hagagga an gumaniwgiwol hinan liting. Ya paddungna boy ba'guton dita'uh tun ad Israel an maphod an boblen indatna i handidan a'ammod ta'u ta iye dita'uh daggah nan wangwang an nungngadan hi Euprates ta miwakat ta'uhti. Athidiy atona i dita'u te impaboholyuh Apu Dios hinan nangiyammaanyuh nadan pusti an mangita'dog i Aserah. ¹⁶ Ot umannung an iwalong dita'uh tun ad Israel an gapuh numbahulan Jeroboam. Te hiyay nangitudtudu ta inyunnud nadan ibba ta'un numbahul.

¹⁷ Ot umanamut nan ahawan Jeroboam hi ad Tirsah. Ya hidin hiyah dimmatong hi baleda ya na'unguh nan ungan lala'in imbabaleda. ¹⁸ Ta nunhiglay umukayungan nadan i Israel. Ot hidin napungpung ot eda ilubu'. Ta nipa'annung nan impa'innilan Apu Dios hinan propeta an hi Ahijah.

¹⁹ Ya hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Jeroboam an umat hi ena ni'gubagubatan ya nadan inatnan nun'ap'apu ya nitudo'dah nan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Israel. ²⁰ Ta hay numpatulanah

ad Israel ya baintit duway (22) tawon ot ahi mate. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalenan hi Nadab.

Nan Patul Nadan Tinanud Judah

²¹ Ya hi Rehoboam e an imbabalen Solomon ya hiyay patul hi ad Judah. Ya hay tawonah din numbalinanah patul ya napat ta oha (41) ot mun'ap'apu hi himpulut pituy (17) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem an boblen pinilin Apu Dios hinadan bobledan tinanud Israel ta hidiy pundayawandan hiya. Hay ngadan inana ya hi Naamah an nalpuh nan tinanud Ammon. ²² Mu nadan tinanud Judah ya numbahulda an inyal'alanay numbahulanda mu handidan a'ammotta ta hiya nan impaboholdah Apu Dios. ²³ Te nangapyadah pundayawandah nadan dios di udum an tatagu ya nangiha"addah batun dayawonda ya nadan pusti an mangita'dog i Aserah hinadan nabillid ya hinadan pu'un di mun'ahagabong an kayiw. ²⁴ Ya wadada boy linala'in umohnong i datuwen pundayawanda ta mumpabpabbayaddah adolda. Ya an namin nadan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an in'innat handidan tinatagun impa'aan Apu Dios i diyen boble ya hiya ot boy at'atton nadan tinanud Israel.

²⁵ Ya hidin mi'alimah tawon hi numpatulan Rehoboam ya ginubat nan patul hi ad Egypt an hi Sisak hi ad Jerusalem. ²⁶ Ot pun'alada nadan nun'abalol an wadah nan Templo ya hinan palasyun nan patul. Ta inaladan namin an ta'on on nadan nabalitu'an an hapiyo an impiyamman din patul an hi Solomon. ²⁷ Ot mumpa'iphod

mo bo nan patul an hi Rehoboam hi gombang an hapiyo ta mihukkat i dadiye. Ot iyukodnah nadan ap'apun di guwalyah nan geyt di palasyun nan patul. ²⁸ Ta wa'et ume nan patul hinan Templo on ni'ye nadan guwalya an napingda i dadiyen hapiyo on ahida e imbangngad hinan niha"adanda tuwali.

²⁹ Ya hanada'en udum an na'na'at hidin numpatulan Rehoboam ya an namin nadan inatna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah. ³⁰ Ya ninaynayun an aggeda nunhayyup da Rehoboam i Jeroboam.

³¹ Ya hidin nateh Rehoboam ot ilubu'dah nan lubu'an di a'ammodnahdih nan boblen David. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalena an hi Abijah. Hay ngadan ta'wan nan hi inan Rehoboam ya hi Naamah an nalpuh nan tinanud Ammon.

15

Hay Numpatulan Abijah

¹ Hidin mi'ahimpulut waluy (18) tawon hi numpatulan Jeroboam an imbabalen Nebat hi ad Israel ya i diyey numpatulan Abijah hi ad Judah.

² Ot mun'ap'apu hi tuluy tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Maakah an imbabalen Abisalom. ³ Ya an namin nadan inat amanan pumbahulan ya hiya damdama boy inatna. Ta aggena inyohhay pangun'unudna i Apu Dios an adi umat hi nangat din hi apunan hi David. ⁴ Mu gapu damdamah punnomnom Apu Dios i David ya aggena pinogpog

di pun'ap'apuwana nadan tinanudna ta hiya nan indattanah Abijah i han lala'in imbabalena ta mipallog i hiyan mun'ap'apu ta waday mumpapto' hi ad Jerusalem. ⁵ Te hi David ya nadan nipto' an pangat an umipa'amlong i Apu Dios di ina'inatna an aggena imbahho nadan tugun Apu Dios hidin ataguna an ammuna din inatna i din hi Uriah an tinanud Hit.

⁶ Ya nan agge nunhayyupan da Rehoboam i Jeroboam ya ninaynayun hidin numpatulan Abijah an imbabalen Rehoboam. ⁷ Ya hanada'en udum an na'na'at hi nun'ap'apuwana Abijah ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hinadan tinanud Judah.

⁸ Ya hidin nateh Abijah ot ilubu'dah nan boblen David. Ot mihukkat an mumpatul nan imbabalena an hi Asa.

Hay Numpatulan Asa

⁹ Hidin mi'abaintih (20) tawon hi numpatulan Jeroboam hi ad Israel ya i diyey numpatulan Asa hi ad Judah. ¹⁰ Ot mun'ap'apu hi napat ta ohay (41) tawon an hay nunhituwana ya ad Jerusalem. Ya hay ngadan apuna ya hi Maakah an imbabalen Abisalom.

¹¹ Hi Asa ya nadan nipto' an pangat an umipa'amlong i Apu Dios di ina'inatna an umat hi nangat din hi apunan hi David. ¹² Te impa'aana nadan linala'i an mumpabbabayad hi adoldah nan pundayawandah nadan dios di udum an tatagu. Ot ipapa"ihna bo nadan impiphod handidan a'ammoddan dayawonda. ¹³ Ot ipa'aan bon Asa hi apuna an hi Maakah

hinan sa'adna te hiyay nangipiphod i han dayawonda an umipabohol an pusti an mangita'dog i Aserah. Ot ipaputulnah diyen pusti ot eda pu'ulan hidih nan way wa"el an nungngadan hi Kidron. ¹⁴ Mu aggena impapa"ih nadan pundayawanda. Mu ta'on on athidi ya inyohhanay pundayawna i Apu Dios hidin amataguna. ¹⁵ Ya inyenah nan Templo nadan balitu' ya silber ya nadan udum an nun'abalol an inyappitna i Apu Dios ya ta'on on nadan inyappit din hi amana.

¹⁶ Ya ninaynayun di agge nunhayyupan da Asa hinan patul hi ad Israel an hi Baasa. ¹⁷ Ta e ginubat da Baasa hi ad Judah. Ot sakuponda nan bobleh ad Ramah ot ipa'aladnah binattun alad hidiyen boble ot ipaguwalyana ta ma"i'd ha mabalin hi mala"uhdi hinadan i Judah.

¹⁸ Ta pamaag hi Asa an patul hi ad Judah ya ena impa'ala nadan balitu' ya silber hinan Templo ya hinan palasyuna ot ipiyenah nadan ap'apu an munhilbi i hiya ta eda idat hinan patul hi ad Damaskus hidih ad Syria an hi Ben-Hadad an imbabalen Tabrimmon an apapun Hesyon. Ot ipaad Asa an alyona di, ¹⁹ Daan mo ta munhayyupta ta umat hi nunhayyupan da amata. Nomnomnomom an impiyali' nadan balitu' ya silber ta idat'un he"a. Ot hay dawato' i he"a ya daan mo ta pogpogom nan ni'hayyupam hinan patul hi ad Israel an hi Baasa ta wan taynanda tun numboblayanmi.

²⁰ Ya inabulut Ben-Hadad hidiyen imbagan nan patul an hi Asa. Ot honagona nadan tindaluna ya nadan opisyalda ta eda gubaton hi ad Israel. Ot sakupondah ad Ijon ya hi ad

Dan ya ad Abel ya ad Bet-Maakah ya an namin nadan bobleh ad Naptali ya ta'on on nadan bobleh ad Kinneret. ²¹ Ta hidin dingngol Baasa hidiyen na'at ot ipadinongna nan iyammadaot an binattun alad hi ad Ramah ot ibangngadnah ad Tirsah. ²² Ot ipa'ayag nan patul an hi Asa an namin nadan ibbanan i Judah ot eda pun'ala nadan batu ya kayiw an inusal da Baasa hi ad Ramah. Ta dadiyey nun'aladda hinadan boblen nadan tinanud Benjamin hi ad Geba ya hi ad Mispah.

²³ Ya hanada'en udum an na'na'at hi nun'ap'apuwana Asa ya nadan ina'inatna ya nadan boblen impaphodna ya nitudo' hinan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah. Ya hidin na'amamma ya nalmu han dogoh hi hukina. ²⁴ Ta hidin nate ot ilubudah nan boblen David. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalenan hi Jehosapat.

Hay Numpatulan Nadab

²⁵ Handin mi'adwah tawon hi numpatulan Asa hi ad Judah ya i diyey numpatulan Nadab an imbabalen Jeroboam hi ad Israel. Mu duway tawon ya abuh han numpatulana. ²⁶ Te hi Nadab ya umat i amana an hanadan umipabohol i Apu Dios an pangat di ina'inatna ta hiyay nangiyunnudan nadan ibbanan tinanud Israel an nundayaw hinadan dios di udum an tatagu.

²⁷ Wada han nat'on an hi Baasa an imbabalen Ahijah an tinanud Issakar an nunnomnom ta patayona nan patul hi ad Israel an hi Nadab. Ot patayonah din eda pangubatan hinadan i Israel hi ad Gibbeton an ohan numboblayan nadan

i Pilistia. ²⁸ Ta pinaten Baasa hi Nadab hidin mi'atluh tawon hi numpatulan Asa hi ad Judah ot hiyay mihukkat i Nadab an numpatul.

²⁹ Hidin inhipunan mun'ap'apu ya impapate-nan namin nadan holag Jeroboam an ma"i'd ha imbatina. Ta nipa'annung din imbagan Apu Dios hidin propeta an hi Ahijah hi ad Siloh. ³⁰ Ya manu'eh na'at datuwe ya impabohol Jeroboam nan Dios an dayawondan tinanud Israel ya hiyay nangipangpanguluh nadan ibbanah ad Israel ta nundayawdah udum an dios.

³¹ Ya nada'en udum an na'na'at hi nun'ap'apuan Nadab ya an namin nadan ina'inatna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Israel.

³² Ya ninaynayun di numbuhhulan da Asa hinan patul hi ad Israel.

Hay Numpatulan Baasa

³³ Hidin mi'atluh tawon hi numpatulan Asa hi ad Judah ya numbalin hi patul nan imbabalen Ahijah an hi Baasa ot mun'ap'apuh ad Israel hi baintit opat (24) di tawon. Ya hay nunhituwana ya hi ad Tirsah. ³⁴ Ya hiya ya umat bo damdama i Jeroboam an adi maphod di ina'inatna ya hiyay nangipangpanguluh nadan tatagun e mundayaw hinadan dios di udum an tatagu.

16

¹ Indani ya alyon Apu Dios hinan propeta an hi Jehu an imbabalen Hanani di, Ume'ah awadan Baasa ya inalim i hiyay, ² Paddungnay pinidit da'an Apu Dios hinan hupu' ot pumbalinon

da'ah patul hinadan tatagunah ad Israel. Mu inyunnudmuh nadan adi maphod an ina'inat Jeroboam. Ta impangpangulum nadan tatagun Apu Dios ta numbahulda ta hiya nan impabungotyuh Apu Dios. ³ Nomnomnomom an dadagon da'a ya ta'on on hanadan pamilyam ta umat hinan na'at i Jeroboam an imbabalen Nebat ya nadan pamilyana. ⁴ Ta anon di kahuy adol nadan mateh nan boble ya hanada'en mateh nan nibata"an hinan boble ya anon di hamuti.

⁵ Hanada'en udum an na'na'at hi nun'ap'apuwun Baasa ya nadan ina'inatna ya nitudo' hinan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Israel. ⁶ Ya hidin nateh Baasa ot eda ilubu' hi ad Tirsah. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalena an hi Elah.

⁷ Manu'e hi athidiy imbagan Apu Dios hinan propeta an hi Jehu an imbabalen Hanani an ma'at hinan pamilyan Baasa ya gapuh nadan adi maphod an ina'inatna an inyunnudna nimpe i Jeroboam ta hiya nan impabungotnah Apu Dios. Ya hay oha bo ya hay namatayanah nadan pamilyan Jeroboam.

Hay Numpatulan Elah Hi Ad Israel

⁸ Hidin mi'abaintit onom (26) di tawon hi numpatulan Asa hi ad Judah ya i diyey numbalinan Elah an imbabalen Baasa hi patul hi ad Israel an hay nunhituwana ya ad Tirsah. Ot mun'ap'apuh ad Israel hi duway tawon. ⁹ Te pamaag hi Simri an ohah nadan opisyalna an ap'apun di godwan nadan nungkakalesan tindaluna ya ninomnomnan patayona nan patul.

Ta hidin mangmanginum nan patul an hi Elah hidih ad Tirsah hi balen Arsa an niyukodan nan palasyuna ¹⁰ ya hinunggop hi Simri ot patayonah Elah. Ot hiyay mihukkat an mumpatul hi ad Israel. Ya hay na'atan tuwe ya hidin mi'abaintit pituy (27) tawon hi numpatulanan Asa hinadan tinanud Judah.

¹¹ Ya hidin inhipun Simri an mun'ap'apu ot ipapatenan namin nadan pamilyan Baasa ya nadan tulangna ya gagayyumna. Ta ma'id ha ohah lala'ih nabatin dida. ¹² Ta pinaten Simri nan pamilyan Baasa ta nipa'annung din imbagan Apu Dios hinan propeta an hi Jehu. ¹³ Ya manu'eh athidiy na'at ya gapuh nadan bahul da Baasa i nan imbabalenan hi Elah te diday nangipanguluh nadan ibbadan tinanud Israel an numbahul i Apu Dios hi nundayawandah udum an dios. Ta hiya nan impaboholdah Apu Dios.

¹⁴ Ya nada'en udum an na'na'at hi nun'ap'apuwon Elah ya nadan ina'inatna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Israel.

Hay Numpatulanan Simri

¹⁵ Hidin mi'abaintit pituy (27) tawon hi numpatulanan Asa hinadan tinanud Judah ya i diyey numbalinan Simri hi patul hi ad Israel an hay niha"adana ya hi ad Tirsah. Ot mun'ap'apu hi pituy algo ya abuh. Te nadan tindaluh ad Israel ya nungkampudah ad Gibbeton ta gubatonda nadan i Pilistia. ¹⁶ Mu hidin dingngol dadiyen tindaluh ad Israel an pinaten Simri nan patulda an hi Elah ot pumbalinonda nan

opisyalda an hi Omri hi patulda hi ad Israel i diye damdaman algo hinan nungkampuwanda. ¹⁷ Ot makak da Omri hinadan tindalunah ad Gibbeton ot eda li"ubon nan bobleh ad Tirsah. ¹⁸ Ya hidin tinigon Simri an hinggopdah diyen boblen awadana ot hunggop hinan palasyu ot apuyana nan palasyu ot mi'ighob hidi. ¹⁹ Athidiy na'at i hiya te nan adi maphod di ina'inatna an umat damdama i din hi Jeroboam ta nangiyunnudan nadan ibbanah ad Israel ta numbahuldan Apu Dios.

²⁰ Ya nada'en udum an inat Simri hi nun'ap'apuwana an umat hinan inatnan namateh nan patul ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Israel.

Hay Numpatulan Omri

²¹ Hidin nateh Simri ya agge nun'u'unnud di pohdon nadan tataguh ad Israel hi patulda. Te wadaday naminhod an hi Tibni an imbabalen Ginat di patulda ya wadada boy naminhod i Omri. ²² Mu lo'tat ya pinaten nadan tatagun Omri hi Tibni. Ta hi Omri moy nun'ap'apuh nadan i Israel. ²³ Ta numbalin hi patul hi Omri hi ad Israel hidin mi'atulumpulut ohay (31) tawon hi numpatulan Asa hi ad Judah. Ot mumpatul hi himpulut duway (12) tawon an hay nunhituwanah onom di tawon ya hi ad Tirsah. ²⁴ Ot gatangonah nanom ta waluy (68) kiluy silber han nabillid ot pumbalinonah boble ot ngadananah Samaria an inyunnudnah ngadan nan ud luta an hi Semer. ²⁵ Mu adi maphod di pangat tuwen hi Omri an inyal'alanay

numbahulana i Apu Dios mu nadan namangulun numpatul. ²⁶ Ya an namin nadan adi maphod an in'innat Jeroboam an imbabalen Nebat ya hiya boy in'innatna. Ta hiya boy nangiyunnudan nadan ibbanan holag Israel an nundayaw hi udum an dios. Ta hiya nan impaboholdah Apu Dios. ²⁷ Ya nada'en udum an na'na'at hi numpatulan Omri ya nadan inatna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an patul hi ad Israel. ²⁸ Ta hidin nateh Omri ot ilubu'dah ad Samaria ot mihukkat nan imbabalenan hi Ahab an numpatul.

Hay Numpatulan Ahab

²⁹ Nan imbabalen Omri an hi Ahab ya numbalin hi patul hi ad Israel hidin mi'atulumpulut waluh (38) tawon hi numpatulan Asa hi ad Judah. Ot mun'ap'apu hi baintit duway (22) tawon an hi ad Samaria di nihaha"adana. ³⁰ Mu nunhiglan adi maphod di in'innatna mu nadan udum an numpatul hi ad Israel. ³¹ Te inyunnudnah nadan numbahulan Jeroboam ot ahawaona boh Jesebel an imbabalen Etbaal an patul hi ad Sidon. Ot midmiddum hinadan eda pundayawan i Baal. ³² Ot mangiphod hi pun'onngan i Baal hidih nan impiphodnan templon Baal hi ad Samaria. ³³ Ot mangapya boh pusti an mangita'dog i Aserah. Ya dakol di in'innatna ta impabungotnah Apu Dios an dayawon di tinanud Israel. Ta ma"i ha nipaddungan nan adi maphod an pangatna hinadan namangulun numpatul hi ad Israel.

Hay Nangipaphodan Hiel Hi Ad Jeriko

³⁴ Hidin numpatulan Ahab ya wada han hi Hiel an i Betel an nangipaphod hi ad Jeriko. Ta hidin iniphodda nadan gopnad ya nate nan panguluwan an lala'in imbabalena an hi Abiram. Ya hidi bon iniphodna nadan geyt nan boble ya nate bo nan udidiyan an imbabalena an hi Segub. Ta nipa'annung din imbagan Apu Dios hinan imbabalen Nun an hi Joshua.

17

Hay Namanganan Nadan Hamuti I Elijah

¹ Nan propeta an hi Elijah an i Tisbe hi ad Gilead ya immeh awadan Ahab ot alyonay, Nan wadawada an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an hiya nan punhilbiya' ya iyuhuhna tun ibaga' teen adi um'umuddan an ta'on on ha dulnu on ma"i'd hi atnay tawon ta ingganah on ha"on di mangalih umudan ya ahi umudan.

² Ya alyon bon Apu Dios i Elijah di, ³ Makak'a ta ipluymuh nangappit hi tuluwan di algo ya e'a nipa'eh nan way wa"el hi ad Kerit an nangappit hi tuluwan di algo hi'onta wah nan wangwang an nungngadan hi Jordan. ⁴ Ta hay uminumam ya nan wa"el hidi. Ya imbaga' hinadan gayang ta iyaliday anom hidi.

⁵ Ot unudon Elijah hidiyen inalin Apu Dios. Ta imme ot e miha"ad hidih nan way wa"el hi ad Kerit hidih nangappit hi tuluwan di algo hi ad Jordan. ⁶ Ta hay nangiye'iyeh anonan tinapay ya dotag hinan mawi"it ya hinan mun'ahdom ya

nadan gayang. Ya hay ininu'inumna ya nan liting hinan wa"el.

Nan Nabaluh Ad Sarepat

⁷ Mu indani ya natdu' nan wa"el te agge im'immuddan. ⁸ Ot alyon bon Apu Dios i Elijah di, ⁹ Agam ta ume'ah ad Sarepat hidih ad Sidon ya niha"ad'ahdi. Ot imbaga' i han nabaluh i diyen boble ta hiyay mangdat hi anom. ¹⁰ Ot umeh Elijah hi ad Sarepat. Ya hidin dimmatong hinan way geyt diyen boble ya inakhupana han nabaluh an mamating. Ot alyonan hiyay, On mabalin an iyalim ha inumo'. ¹¹ Ya hidin mangen e mangalah liting ya inalin bon Elijah di, Ya ni'yalam bahan ha tinapay ta ano'.

¹² Mu alyon nan nabaluh di, Innilan attog nan Dios an dayawom an ma"id ha tinapay hi balemi. Te ammuna han hinggamal an alina ya han kittang an mantekan nibuhi an wahdi. Ta teen mamatinga' ta e' iha"ang ta anonmih nan lala'in imbabale' ta ahi attog nangamung hi atayanmi.

¹³ Mu alyon Elijah di, Adi'a minomnoman. Ya imme'a ta em iha"ang hidiyen alyom. Mu pamanguluwom ni' an apyon ha kittang an tinapay ya inyalim ta ano' ya ahim e inha"ang nan anonyun hinina. ¹⁴ Te hay imbagan nan Dios an dayawonmin tinanud Israel ya alyona di, Nan nibuwod an alina ya nan nibuhi an manteka ya adida mapmappuh ta ingganah ipa'alina udan.

¹⁵ Ta immeh diyen nabaluh ot atona nan inalin Elijah i hiya. Ya nihipun i diye ya wadawaday anon da Elijah ya nan hinina hi abigabigat. ¹⁶ Te nan nibuwod an alina ya nan nibuhi an manteka

ya aggeda napnappuh. Te hidiye tuwaliy inalin Apu Dios an imbagana i Elijah.

¹⁷ Mu i han ohan algo ya nundogoh nan imbabalen nan nabalu an pamaag ya mamammama ta lo'tat ya nate. ¹⁸ Ot alyon nan nabalu i Elijah di, Innila' an baal da'an Apu Dios. Ya tanganu bahan on athituy atom i ha'on? Undan immali'a ta patayom nan imbabale' ta pundusam i ha'on hinadan numbahula'?

¹⁹ Ya alyon Elijah di, Ma'ayuhtuh nan imbabalem. Ot ha'yuyuwon Elijah nan unga ot iyenah kuwartuna hinan mi'adwan gladu ot ipalo'nah nan alo'ana. ²⁰ Ot oltonan mundasal an alyonay, Apu Dios, tanganu onmu inyabulut ha athituh na'at ituwen nabalu an ni'ha'ada' ta nate tun imbabalena? ²¹ Ot mumpitlun miyuhhun hi Elijah hinan unga on nundasal an alyonay, Apu Dios taguwom bahan hituwen unga.

²² Ya dingngol Apu Dios nan dasal Elijah ot taguwonah diyen unga. ²³ Ot awiton Elijah nan unga ot duma"ulda. Ot ipa'awitna i inana ot alyonay, Tigom an matagu tun imbabalem.

²⁴ Ot alyon nan nabalu i Elijah di, Ad uwani ya innila' mo an hi Apu Dios di ud baal i he"a ya patiyo' an nadan ibagam ya immannung an malpun hiya.

18

Hay Nundammuwan Da Elijah I Obadiah

¹ Han hin'algo i diyen mi'atluh tawon hi ama'id di udan ya himmapit boh Apu Dios i Elijah ot alyonay, Ume'a mohpe mumpatigo i Ahab ta

pa'aliyo' di udan. ² Ot makak hi Elijah ta e mumpatigo i Ahab.

Ya i diye ya nunhigla mo nan bitil hi ad Samaria. ³ Ya hi Ahab ya impa'ayagnah Obadiah an hiya nan mumpapto' hinan palasyuna. Ya hituwen hi Obadiah ya nahamad di pangun'unudna i Apu Dios. ⁴ Te hidin pun'ipapaten Jesebel nadan propetan Apu Dios ya ena impa'ey hingгахut (100) an propeta hi duway lingab ta hinnanabongley (50) niha"ad i dadiyen lingab. Ta hiyay ukod hi anonda ya inumondah abigabigat.

⁵ Ta hidin immeh Obadiah hi awadan nan patul an hi Ahab ot alyonay, Eta hinapon an namin nadan wa"el hinadan nundotalana ta alina ya waha akhupantah panganan tudan kabayu ya tudan mul ta alina ya adi mahapul an paltiyon di udum i dida. ⁶ Ot munhi"anda ta nat'on di nangipluyan di hinohhan dida.

⁷ Ta hidin mangmanggeh Obadiah ya dinamunah Elijah. Ya immatunan Obadiah ot mundu"un ot alyonay, On immannung an he"ah apu Elijah?

⁸ Ya alyon Elijah di, O, ha"on. Eka ta em ibagah nan ud baal i he"a an wahtuwa'.

⁹ Ya alyon Obadiah di, Undan nganne attog di numbahula' i he"a ta eya' ipapate i Ahab?

¹⁰ Ya iyuhuh Apu Dios an ma"id ha aggena e nangipahama'an i he"a hinadan udum an boble. On nunsapataona nadan ap'apu i dadiyen boble hi'on immannung an ma"id ha tinigodan he"a.

¹¹ Ya honagona' udot hi ad uwani ta e' ibagan hiya an wahtu'a. ¹² Mabalín an ato' hinaen

imbagam mu agge' innilay pangiyayan nan Es-
 piritun Apu Dios i he"ah tun panayna' i he"a. Ya
 undan ihya adiya' patayon hi'on umalin manigon
 he"a ya ma"id'a. Ya umman attog ha"on'en
 baalmu ya hi Apu Dios di dinayaw'u an nihipun
 hi a'unga'. ¹³ Ya undan aggem dingngol din
 inat'uh din pun'ipapaten Jesebel nadan ibbam an
 propetan Apu Dios an e' impa"ey hinggahut (100)
 i dida hi duway lingab ta hinnanabongleda (50).
 Ot iye'ieye' di anonda ya inumondah abigabigat.
¹⁴ Ya ad uwani ya honagona' an e mangibagan
 Ahab an wahtu'a. Ma"id ha bahhonan patayona'
 i hiya.

¹⁵ Ya alyon Elijah di, Iyuhuh nan ongal di abali-
 nanan Dios an punhilhilbiya' an mumpatigowa'
 i Ahab hi ad uwanin algo. ¹⁶ Ot e damuwon
 Obadiah hi Ahab ot ibagana an wahdih Elijah ot
 e damuwon Ahab hi Elijah. ¹⁷ Ya hidin tinigonah
 Elijah ot alyonay, Anakkaya, wahna'a mahan
 nayya hanan gumalat hi punligatanmin tinanud
 Israel.

¹⁸ Ya alyon Elijah di, Bokon ha"on te da'yuh
 nadan a'ammodmuy gumalat hi punligatanyu
 te inwalongyun mangunud hinadan tugun Apu
 Dios ot eyu dayawon hi Baal. ¹⁹ Eka ta em
 ipa'ayag an namin nadan ibba ta'un tinanud
 Israel ta mundadammu ta'uh nan nabillid an
 nungngadan hi Karmel. Ya in'uyugmu nadan
 opat di gahut ta nabongle (450) an propetan Baal
 ya nadan opat di gahut (400) an propetan Aserah
 an tantannudan ahawam an hi Jesebel.

²⁰ Ot ipa'ayag Ahab an namin nadan tatagu
 hi ad Israel ya an namin nadan propeta ot

umedah nan nabillid an nungngadan hi Karmel.
²¹ Ta hidin wahdidan namin ot alyon Elijah di, Undan hi anu ya ahiyu piliyon hi'on nganney unudonyu? Hi'on hay punnomnomyu ya hi Apu Dios di immannung ya tanganu on bokon hiyay unudonyu? Mu wa'e tuwali ta hi Baal di kulugonyu hi immannung an dios ya hiyay inunudyu. Mu dindinnongan nadan tatagu.

²² Ot alyon Elijah i dida di, Namaag ya ammu-naa' an nabatin propetan Apu Dios. Mu hi Baal ya opat di gahut ta nabongley (450) propetana.
²³ Eyu alan ha duway bulug an baka ya inyaliyuhtu. Ya numpili ayun propetan Baal hi oha ta paltiyonyu ya tinogtogyu ya eyu inyuhhun hinadan itunguh nan punggobhan hi mi'nong mu adiyu ni' apuyan. Ta athidi damdamay ato' hinan ohan bulug an iyuhhun'uh nadan itungu mu adi' ni' apuyan. ²⁴ Ta nalpah'e ya nundasal ayuh nan dayawonyun hi Baal ya nundasala' pibo i Apu Dios. Ot nan mambal hinan dasal ta'u ta ipa'alinay apuy ya hiya nan immannung an Dios.

Ya an namin nadan tatagu ya alyonday, Ot ten deyaya, maphod hinaen inalim.

²⁵ Ot alyon Elijah hinadan propetan Baal di, Aga pot'onnyu mo nan pohdonyu i datuwen duwan bulug an baka ta da'yuy mamangulun mumpalti te dakdakkol ayu. Ta nalpah'e ya nundasal ayuh nan dios an dayawonyu mu adiyu nimpe ni' apuyan.

²⁶ Ta inaladay ohah nan bulug ot paltiyonda ot iyedahdih nan inyammadan pangigobhanda i

diyen i'nongda. Ot dumasadasaldah nan dayawondan hi Baal ta ingganaot tongan di algo an initku'itkukdan alyonday, Apu Baal tobalon da'mi bo. Mu ma"i'd ha pambal Baal i dida. On nannannayodan lumani'li"odan i diyen iniphodan punggobhan hi mi'nong.

²⁷ Ta hidin tongan di algo ya inlugin Elijah an manughugnud i dida an alyonay, Ol'oltonyu tuwalin mundasal. Undan mahan bokon dios hi Baal mu alina ya dakol di nomnomnomona onu waday nahiwanah udum onu waday immayana. Bokon'e ya alinah nalo' ot mahapul an bangononyu.

²⁸ Ta iyal'aladan pun'itkuk di dasalda on nunhugatanday adoldah nan uwah ya nan ispada ta mun'ayyuhan di dalada te hidiyey ugganda aton.

²⁹ Ta lo'tat ya nadatngan nan pangi'nongandah nan mi'nong hinan mun'ahdom on hiyah diyen ma"i'd ha na'at hinan dasalda.

³⁰ Ot alyon Elijah hinadan tatagu di, Ma'ayu mohpe ta mihaggon ayuh tun awada'. Ta nali'li'wohdan hiya nadan tatagu. Ot iphodna nan napa"ih an punggobhan hi mi'nong i Apu Dios. ³¹ Ot alanay himpulut duwan (12) batu ta mipong hinadan himpulut duwan (12) tinanud Jacob. Hituwen hi Jacob din hinukkatan Apu Dios di ngadana ta hi Israel. ³² Ot usalona dadiyen batu an mangipaphod i diyen punggobhan hi mi'nong. Ot ka"utanay nunlini"odan diyen punggobhan hi mi'nong ta mabalin an mattuwan hi opat di galon an liting. ³³ Ot iphodnan iyuhhun nadan itungu i diyen punggobhan. Ot iyuhhuna mohpe nadan tinogtognan

bulug an baka. Ot alyonah nadan tataguy, Punuwonyuh liting nadan opat an o"ongal an buhi ya ingkuyagyuh nadan mi'nong ya hinadan itungu. ³⁴ Ot alyona boy, Agayu ta pidwonyun danuman. Ot atonda. Ya alyona boy, Agayu ta pitluwonyu an danuman. Ot atonda bo. ³⁵ Ta na'hannong nan punggobhan hi mi'nong ot mapnuh liting nan naka"utan hi nunlini"odan diyen punggobhan.

³⁶ Ya hidin nadatngan nan ugganda punggobhan hi mi'nong hinan hoddomma ot umeh Elijah hi awadan nan punggobhan hi mi'nong ot mundasal an alyonay, He"a Apu Dios an dinayaw Abraham ya hi Isaac ya hi Jacob ya hanat ipatigom hi ad uwani an he"a nan immannung an Dios an dayawonmin tinanud Israel ya ha"on nan baalmu ya he"ay nangipa'at i datuwen namin i ha"on. ³⁷ Ot tobalom bahan Apu Dios tun dasal'u ta panginnilaan datuwen tatagu an he"a nimpe nan immannung an Dios an madayaw. Ta way atondan mumbangngad an mangun'unud i he"a.

³⁸ Ya nalanggiyab han apuy an impa'alín Apu Dios ot gobhona nan ni'nong ya nadan kayiw ya nadan batu ya ta'on on nan liting hinan nunlini"odan diyen punggobhan hi mi'nong ta natdu'.

³⁹ Ya hidin tinigon nadan tataguh diyen na'at ot munlu'bubdah nan luta. Ot pun'itkukdan alyonday, Hi Apu Dios di immannung an Dios an ma"id ha udum.

⁴⁰ Ot alyon Elijah hinadan tatagu di, Pun'ipudongyu nadan propetan Baal. Ya tigonyu

ta ma"i'd ha bumtik i dida. Ta impudongda didan namin ot ipangulun Elijah didah nan way wa"el an nungngadan hi Kison ot patayona didan namin hidi.

⁴¹ Ot alyon Elijah i Ahab di, Eka mohpe mangan ya nangnanginnum'a ot madngol dayyan tuwe han ongal an udan. ⁴² Ot umeh Ahab an e mangan yaden timmikid hi Elijah an immeh nan uhhun diyen nabillid an nungngadan hi Karmel. Ta hidin dimmatong ot mundu"un ot iyungyungnay ulunah nan way numbattanan di lulugna. ⁴³ Ot alyonah nan baalnay, Eka ta em mangmangon nan baybay.

Ot e mangmangon diyen baalna ot ibangngadna ot alyona i Elijah di, Ma"i'd ha matigoh nan baybay.

Ta numpipituy nannagan Elijah hinan baalna ta ena mangmangon on inunudna.

⁴⁴ Ya hidin mi'apituh ena nummangmangan ot ibangngadnan alyonay, Wada han kittang an bugut an ay ta'len di taguy inongalna an manulun nalpuh nan baybay.

Ot alyon Elijah i hiyay, Ekat em ibaga i Ahab ta ma'ibagan milugan hinan kalesana ya immanamut ta adi akhupan nan udan.

⁴⁵ Indani tatawwa ya himmilong hi ad lagud ya aganah dibdib ta agge nadne ya inlotna han ongal an udan. Yaden imme moh Ahab hi ad Jesreel. ⁴⁶ Ya impabikah Apu Dios hi Elijah ta iniphodnan binalikisan nan oddah di lubungna ot tanagtagonan umeh ad Jesreel an lina"uhanah Ahab hinan awon.

19

Hay Binumtikan Elijah Hi Ad Sinai

¹ Hidin immanamut hi Ahab ot ibaganan ahawanan hi Jesebel an namin nadan inat Elijah an ta'on an hay nangipapatayanah nadan propetan Baal. ² Ya nunhiglay bungot Jesebel ta hinnagnay e mangibaga i Elijah ta alyonay, Hanat nunhiglay pundusan nadan dios i ha'on hi'on hi bigat hinan athitu ya adi' aton i he"a nan inatmuh nadan propeta.

³ Ta hidin dingngol Elijah hidiye ya timmakut ot bumtik. Ta hidin dimmatong hi ad Beerseba an ohan boblen nadan tinanud Judah ot ibatinahdi nan baalna. ⁴ Ot ipluynah nan agge naboblayan an dinallanah ohay algo. Ya inakhupana han kayiw an ay hagad di tubuna ot munhidum hi pu"una ot idasalnan hanat mate an alyonay, Apu Dios, nunhigla tayya tun ma'ma"at i ha'on. Pogpogom ot attog tun nitaguwa' te ma"id damdama ha ni'dula' i handidan a'ammod'u.

⁵ Ot mibakilang hidih nan pu'un nan kayiw ta palpaliwana ya na'uyung. Ya alinah on wada han anghel an namangon i hiya an alyonay, Bumangon'a ta mangan'a. ⁶ Ta hidin inggibo' Elijah ta munwingngiwingngi ya tinigonah way ulluwana han tinapay an nilutuh nan bala ya han buhi an nattuwan hi liting. Ta bimmangon ot mangan. Ta hidin nabhug ot inayuna bon nalo'.

⁷ Indani ya numbangngad bo nan anghel Apu Dios ot bangonona bon alyonay, Bumangon'a ta mangan'a te nidawwi nan pangayam. ⁸ Ta

bimmangon ot mangan ot uminum. Ta dadiyen makan di nangipabikah i hiya ta dinallanah napat (40) di algo ya napat (40) di hilong ta inggana ot dumatong hinan billid hi ad Sinai an ma'alih billid Apu Dios. ⁹ Ot ume i han lingab ta hidiy ena nalo'an i diyen nahdom. Ya alina boh on himmapit hi Apu Dios an alyonay, Nganney at'attom hitu Elijah?

¹⁰ Ya alyon Elijah di, Inat'u attog di abalina' an nunhilbin he"a an ongal di abalinanan Dios. Mu hanadan ibba' an tinanud Israel ya inwalongdan mangun'unud hinadan tugunmu ot pumpa"ihda nadan punggobhan hi mi'nong i he"a ot pumpateda nadan propeta. Ta ohaa' teen nabati mu ta'on damdamah on ha"on ya pohdondan patayona'.

¹¹ Ya alyon Apu Dios i hiyay, Bumudduh'a ta e'a tuma'dog hi uhhun tun billid te adi madne ya mala"uha' hitu.

Indani ya inihbodna han puwo' ta nun'atomang nadan billid ot mun'apupulig nadan batu mu ma"i'd hi Apu Dios i diyen puwo'. Indani ya dimminong nan puwo' ya nihukkat bo han alyog mu ma"i'd boh Apu Dios i diyen alyog. ¹² Ya hidin dimminong nan alyog ya nihukkat bo han apuy mu hiyah diye damdaman ma"i'd hi Apu Dios i diyen apuy. Ya hidin nadop nan apuy ya dingngol Elijah han ma'ma'ullen hapit. ¹³ Ya dingngol Elijah hidiye ot ihawanah angahna nan oddah di lubungna ot umehdih nan way panton nan lingab. Ya alyon diyen himmapit di, Nganney at'attom hitu Elijah?

14 Ya inalin bon Elijah di, Ha'on ya inat'u attog nimpey abalina' an nunhilbin he"a an ongal di abalinanan Dios. Mu hanadan ibba' an tinanud Israel ya inwalongdan mangun'unud hinadan tugunmu ot pompa"ihda nadan punggobhan hi mi'nong i he"a ot pumpateda nadan propeta. Ta ohaa' teen nabati mu ta'on damdamah on ha'on ya pohdondan patayona'. 15 Mu alyon Apu Dios di, Mumbanggad'a an i'wam hinan nangi'wam an immalihtu ya imme'ah nan agge naboblayan hi ad Damaskus. Ya dimmatong'a'ehdi ya hinitam hi lanay ulun Hasael ta hiyay mumpatul hi ad Syria. 16 Ya inatmu bohdi i Jehu an imbabalen Nimsi ta hiyay mun'ap'apu hi ad Israel. Ya hinitam boh lanay ulun Elisa an imbabalen Sapat an i Abel-Meholah ta hiyay mihukkat i he"a an propeta. 17 Hi Hasael ya patayona nadan mundayaw i Baal. Ya hanada'en bumtik ya patayon Jehu ya atbohdi nadan bumtik ta ibtikandah Jehu an hi Elisa di mamaten dida. 18 Mu ihwang'u nadan pituy libun (7,000) tinanud Israel an agge e nundayaw i Baal.

Hay Numbalinan Elisa Hi Propeta

19 Ta nakak hi Elijah ot mangmangnge ya tinigonah Elisa an imbabalen Sapat an mun'aladu. Ya hiya nan mi'ahimpulut duwa (12) an mun'aladu te wadaday ibbana an mun'aladu. Ya hinohha i dida on waday ohay palis an baka an manguyud hinan aladuda ya hiyay na'udi. Ot umeh Elijah hi awadan Elisa ot ipihaba'lagnah pu'ol Elisa nan oddah di lubungna ot inayunan mangmangnge. 20 Ya inwala' Elisa nadan pun'aladuwonan baka

ot mipdug i Elijah ot alyonay, Daan mo bahan ta umanamuta' ni' ta e' ibagah nadan a'ammod'u ya ahiya' ni'yalin he"a?

Ya alyon Elijah di, Ta'omman ya imme'a mu hanat nomnomnomom hinaen inat'un he"a.

²¹ Ot taynan Elisa ot ibangngadnah nan pun'aladuwana ot guyudona nadan baka ot alana nan panakul ya nan aladu ot umanamut. Ot paltiyona dadiyen baka ot panunguna nadan panakul ya nadan aladu. Ot iha"angna ot aya-gana nadan tatagu ot mangandan namin. Ot ahi mohpe miyunud i Elijah ta hiyay bimmanoddang i hiya.

20

Hay Nangubatan Ben-Hadad Hi Ad Samaria

¹ Hi Ben-Hadad ya hiyay patul hi ad Syria. Ya i han ohan algo ya inamungnan namin nadan tindaluna. Ot middum hinadan tulumpulut duwan (32) ibbanan patul an way oha i dida on nungkakabayu ya nungkakalesa. Ot ipanguluna dida ot eda li"ubon hi ad Samaria ot gubatonda.

² Ot honagon Ben-Hadad di e mangibaga i Ahab hinan pinhodnan ibaga an alyonay, ³ An namin nadan silber ya balitu'mu ya bagi' ya atbohdi nadan apgohan an ahawam ya imbabalem.

⁴ Ot alyon Ahab di, Ibagayuh nan patul an hi Ben-Hadad ta ta'omman on alana' ya an namin nadan wadan ha"on. Ot eda ibaga.

⁵ Mu indani ya hinnag bon Ben-Hadad dida ta numbangngadda ot alyonda i Ahab di, Alyon nan patulmi di, Imbagana mo anu tuwalin he"a

an idatmun hiya nadan silbermu ya balitu'mu ya ta'on on hanadan ahawam ya imbabalem.

⁶ Ot hi bigat hinan athitu ya ipa'alina anu nadan ap'apu an munhilbin hiya ta alikaponda nan palasyum ya ta'on on hanadan balen nadan ap'apu an munhilbi i he"a ya inaladan namin nadan nabalol i he"a.

⁷ Ot ipa'ayag Ahab nadan ap'apun di himpahimpamu'un hi ad Israel ot alyonan diday, Tigonyu'e anu tayyah Ben-Hadad an attaonan mangmangnganap. Handi ya inalinay idat'un namin nadan silber'u ya balitu"u ya ta'on on nadan ahawa' ya imbabale' ya inyabulut'u.

⁸ Ya alyon nadan ap'apu ya nadan tataguy, Adim aya iyabulut ya adim idat nadan ibagana.

⁹ Ot alyon Ahab hinadan hinnag Ben-Hadad di, Ibagayuh nan patul an abuluto' nan namangulun imbagana mu tun na'udin ibagana ya adi mahan mo mabalin.

Ta immeda ot ibagadan Ben-Hadad nan imbagan Ahab. ¹⁰ Ot honagon bon Ben-Hadad di e mangibaga i Ahab hinan alyonay, Hanat nunhiglay pundusan nadan dios i ha'on hi'on adi' ipangulu nadan dakkodakkol an tindalu' ta dadagonda nan bobleyuh ad Samaria ta onha gumamal nadan tindalu' hinadan hupu' hi bobleyu ya adida magamalan an gapuh dinakolda.

¹¹ Ot alyon bon Ahab hinadan hinnag Ben-Hadad di, Ibagayuh nan patulyu an nan mi'gubat ya adi ni' munlattuwig ta haddona ta nalpah'ey gubat ta nangabak ya ahi mohpe munlattuwig.

¹² Ta hidin mangmanginnum da Ben-Hadad hinadan udum an patul hidih nan kampuda

ya immali nadan hinnagnan e mangibagah nan pambal Ahab. Ot alyonah nadan tindalunay, Mundadaan ayu ta eta'u gubaton dida.

Ot mundadaanda ta eda gubaton hi ad Samaria.

Hay Nangabakan Da Ahab I Ben-Hadad

¹³ Indani ya wada han propeta an imme i Ahab ot alyonay, Imbagan Apu Dios an adi'a anu tumakut i dadiyen dakkodakkol an tindalu. Nomnomnomom an boddangan da'an hiya ta abakom didah ad uwanin algo ta panginnilaam an hiya nan immannung an Dios.

¹⁴ Ya inalin Ahab di, O mu nganneday e mi'gubat?

Ya alyon nan propeta di, Hay inalin Apu Dios ya hanadan mumpangilog an opisyal di tindaluh nadan probinsya di e mi'gubat.

Ya inalin bon Ahab di, Ya nganney mangipangulun dida?

Ot alyon nan propeta di, He"ay mangipangulun dida.

¹⁵ Ot ipa'ayag mon Ahab nadan duway gahut ta tulumpulut duwa (232) an mumpangilog an ap'apun di tindaluh nadan probinsya. Ot amungona bo nadan pituy libun (7,000) tindaluh ad Israel. ¹⁶ Ot makakda i diyen tongan di algo.

Yaden da Ben-Hadad e hinadan ibbanan tulumpulut duwan (32) patul ya dedahdih nadan nungkampuwanda an agandah inum.

¹⁷ Ta hidin mangmangne nadan mumpangilog an tindalun Ahab ya minangmang nadan nungguwalyaon Ben-Hadad dida ot eda

ibagan hiyan alyonday, Tuweda nadan tindalun nalpuh ad Samaria.

¹⁸ Ya alyon Ben-hadad i diday, Immalida'e ya nuntiliwyu dida an ta'on on alyonda hi umalidan mi'hayyup onu mi'gubat mu adiyu tuwali patayon dida.

¹⁹ Ta impangulun nimpen nadan mumpangilog an opisyal di tindaluh nadan probinsya ot ahida mitnud nadan ibbadan tindaluh ad Israel. ²⁰ Ta way oha i dida on pinatena nan pi'gubatna. Ya hanada'en udum an tindalun di i Syria ya binumtikda mu numpudug damdaman nadan i Israel dida. Mu hi Ben-Hadad e ya nungkabayu ot bumtikdah nadan udum an tindalunan nungkakabayu. ²¹ Ta dakkodakkol di nun'a'ateh nadan i Syria an ta'on on hanadan nungkakabayu ya nungkakalesan tindaluda.

²² Indani ya imme nan propetah nan patul nadan i Israel ot alyonay, Mahapul an atom di abalinam ta idadaan mu nadan tindalum te hitun umalin tawon ya umalida bo nadan i Syria ta gubaton da'yu.

²³ Ya inalin nadan ap'apu an uggan muntugun hinan patul di i Syria di, Manu'e hi na'abak ta'u ya hanada'en diosda ya dadiye nadan dios hinadan nabillid. Mu onha hinan nundoddotal di pangubatan ta'u i dida ot umannung an abakon ta'u dida. ²⁴ Ya aanom tuwali nadan patul ya inhukkatmu nadan opisyal di tindalum. ²⁵ Ya mahapul an wadaday mihukkat hinadan nun'a'ate ta nan dinakol di nungkakabayu ya nungkakalesa handi ya atbohdiy dinakoldah tun eyu pangubatan i dida hinan nundoddotal. Ot

umannung an abakonyu mo dadiyen i Israel. Ya inabulut Ben-Hadad dadiyen imbagada ot hiyay atona.

²⁶ Ta i diyen itawonnana ya inamung Ben-Hadad nadan tindaluna ot umedah ad Apek ta hidiy pi'gubatandah nadan i Israel.

²⁷ Yaden nundadaan damdama nadan i Israel an e mi'gubat an inaladay balunda ya usalda ot umeda. Ot mungkampudah domang di nungkampuwan nadan binuhulda. Mu oh'ohhada attog an umatda i ha duway na'na'amung an gulding an adi umat hinadan i Syria an dakkodakkolda ta nihinapdah nan pangngel di billid an nungkampuwanda.

²⁸ Ya imme nan propetan Apu Dios ot ibagana i Ahab nan inalin Apu Dios an alyonay, Hay alyon nadan i Syria ya ha'on'e anu an Dios ya dios hinadan nabillid mu bokon hinadan nundotal ta hiya nan hay punnomnomda ya abakon da'yu. Mu boddangan da'yun ha'on ta abakonyu dida an ta'on on dakkodakkolda ta panginnilaanyun ha'on hi Apu Dios.

²⁹ Ta pituy algo nungkampuwandan namin an nundinomngda. Ot i diyen mi'apituh algo ya inhipundan munggugubat. Ya numpaten nadan i Israel di hinggahut di libuh (100,000) nadan i Syria i diyen algo. ³⁰ Ya hanada'en udum an tindalun di i Syria ya binumtikdah nan bobleh ad Apek. Mu pamaag ot matob nan binattun alad diyen boble ot matabbunan di baintit pituy libun (27,000) dida. Mu hi Ben-Hadad ya binumtik hidih nan boble ot e mipa"e i han kuwartu.

³¹ Indani ya inalin nadan ap'apun munhilbi i Ben-Hadad i hiya di, Nomnomnomom an alyon-day hanada'e anu an patul di tinanud Israel ya ongal di homo'da. Ot hanat iyabulutmu ta muntolge amih langgut ya numpopongot amih linubid ta e ami numpahpahmo' hinan patul hi ad Israel ta alina ya adi da'a patayon.

³² Ta athidiy inatda an numpuntolgedah langgut ya numpumpungotdah linubid ot umedah awadan nan patul hi ad Israel ot alyonday, Nan baalmu an hi Ben-Hadad ya alyonay daan mo bahan anu ta adim patayon.

Ya alyon Ahab di, Undan matagu? Ibagayun hiya an imbilang'u hiyah hi ibba'.

³³ Ta hidiyen nangalin Ahab ya madinolda. Ot alyonday, Immannung nan imbagam an hi Ben-Hadad ya ibilangna an hinagi ayu.

Ot alyon Ahab di, Eyu awiton hitu.

Ta on immalih Ben-Hadad ot ayagan Ahab ta mi'lugan hinan kalesana.

³⁴ Ya alyon Ben-Hadad di, Ibangngad'un he''a nadan boblen inalan ama i amam ya iyabulut'un mumpa'iphod'a i ha punggattangam hi ad Damaskus ta umat hinan inat ama hi ad Samaria.

Ya alyon Ahab di, Pohdo' an maphod di punhayyupanta ya ahi da'a pa'anamuton.

Ot hiyay atonda ot ahina pa'anamuton hi Ben-Hadad.

Hay Nangibagaan Nan Propeta Hinan Ma'at i Ahab

³⁵ Ya wada han ohan propeta an nangalyan Apu Dios hi, Ibagam hinan ibbam ta hoplaton

da'a. Mu hidin imbagana ya adi aton diyen nun'ibbana.

³⁶ Ot alyon diyen propeta an mumpahoplat di, Gapu ta aggem inunud nan imbagan Apu Dios ya adi'a umadawwih tun awada' ya damuwom han layon an mamaten he"a.

Indani tatawwa ya dinamuna han layon ot patayona.

³⁷ Indani ya inakhupan bon diyen propeta han tagu ot alyonay, Hoplatona"e.

Ot hoplaton diyen tagu nan propeta ta nahugatan. ³⁸ Ot umeh diyen propeta ot tuma'dog hinan da'ging di kalata ta haddona nan patul an mala"uh. Yaden pinongotanay ingganah matana ta adi mimatunan. ³⁹ Ta hidin mala"uh nan patul ya muntukuk an alyonay, Apu patul ha"on an baalmu ya eya' ni'gubat. Ya waday nangiyali i han tiniliwdan binuhul ta'u ot alyonan ha"on di, Guwalyaam hituwen tagu. Ya tigom te bumtik'e ya patayon da'a onu ipabayad'un he"ay tumpulut opat (34) di kilun silber. ⁴⁰ Mu hidin mahmahhiwa' ya binumtik.

Ya alyon nan patul di, Ot bahulmuh nae. He"a nee ot ibagam di dusam.

⁴¹ Ot pi'bagon nan propeta an aanon nan nihophop hi angahna ta immatunan nan patul an hiyay ohah nadan propetan Apu Dios. ⁴² Ot alyonah nan patul di, Alyon Apu Dios di gapu anu ta aggem pinate nan tagun alyonah patayom ya he"a moy mate. Ya atbohadin nadan tatagum di mate te aggeda pinate nadan udum an tatagun nan patul.

⁴³ Ot umanamut hi Ahab hidih ad Samaria an nunhiglay inomnomana ya bungotna i diyen dingngolna.

21

Hay Na'at Hinan I Jesreel An Hi Nabot

¹ Wada han puntantanomman hi greyp an nihaggon hinan palasyun nan patul an hi Ahab. Ya hay ud bagi i diye ya nan i Jesreel an hi Nabot. ² Ta i han hin'algo ya immeh Ahab i Nabot ot alyonay, Daan mo ta idatmun ha'on nan lutam an tantanommam hi greyp ta puntanoma' hi nating te ten nihaggon hitun palasyu'. Ta'omman ya hinukkata' i ha impohpohodna an puntanoman ta hidiyey tanomam hi greyp. Bokon'e ya binayada' hi'on atnay balolna.

³ Mu alyon Nabot di, Adi iyabulut Apu Dios an idat'un he"ah nae an impaboltan di a'ammod'u.

⁴ Ta immanamut hi Ahab an umukayungan ya bumubbungot an gapuh nan imbagan nan i Jesreel an hi Nabot. Ta pamaaggon nalnallo' an adi mangan.

⁵ Indani ya immeh ahawanan hi Jesebel ot alyonay, Undan nganney inomnomam ta on'a umukayungan ya adi'a mangan?

⁶ Ya alyon Ahab di, Manu'e ya hidin imbaga' hinan i Jesreel an hi Nabot an gattango' nan puntantanommanah greyp onu hinukkata' i ha puntanomanah greyp ya adina pohdon.

⁷ Ya alyon ahawanan hi Jesebel di, Undan bokon'a mahan patul hitun ad Israel. Adi'a minomnoman ya bimmangon'a ta mangan'a. Ta

ha'on di ukod i diyen puntanoman nan i Jesreel an hi Nabot hi greyp.

⁸ Ta pamaaggot agan Jesebel hi apyah tudo' ot pun'ipelmanay ngadan nan patul. Ot ipiyenah nadan ap'apu hi ad Jesreel an numbobl原因 Nabot. ⁹ Hay imbaganah nan tudo'na ya alyonay, Punhahapitanyu ha ohay algo a'amunganyu ta mun'ulat ayu. Ta i diyen algo ya impabunyuh Nabot i ha ubunan di ohan malispitun tagu.

¹⁰ Ya impabunyuh hinangngabna ha duwan ma'layyah an tatagu. Mu tugononyu tuwali dida ta ibagadan inidutan Nabot nan patul ya ta'on on hi Apu Dios. Ya ahiyu mohpe inyeh e"elen nan boble ya nuntopayu ta ingganah mate.

¹¹ Ta hanadan ap'apu ya nadan mapiyal an tatagu i diyen numbobl原因 Nabot ya inunuddah diyen intudo' Jesebel. ¹² Ot ibagada nan algo an adida mangan. Ta nadatngan ot ma'amungdan namin nadan tatagu ot mun'ulatda. Ot pabunondah Nabot hinan umbunan di malispitun tagu.

¹³ Ot eda umbun damdama nadan tinugundan duwan ma'layyah hi hinangngab Nabot. Ot alyondah nadan tatagu di, Hituwen hi Nabot ya inidutanah Apu Dios ya ta'on on nan patul. Ta gapu i diye ya himmihiwo nadan tatagu i hiya ot eda ibata"an hinan boble ot puntopada ta inggana ot mate. ¹⁴ Ot eda ipa'innila i Jesebel an alyonday, Nate moh Nabot an nuntopada ot mate.

¹⁵ Ya hidin dingngol Jesebel an athidiy na'at ot alyonan Ahab di, Eka mohpe ta em tigon nan puntantanomman nan i Jesreel an hi Nabot hi greyp ot ma"id mon mangiyadi te nate. ¹⁶ Ta

hidin dingngol Ahab an nateh Nabot ot umen ena tigon hidiyen luta ta hiya moy mangibagi.

¹⁷ Indani ya himmapit hi Apu Dios hinan propeta an i Tisbe an hi Elijah ot alyonay,

¹⁸ Ume'ah ad Samaria ta em damuwon nan patul hi ad Israel an hi Ahab an ena tigon nan puntanoman Nabot hi greyp ta hiya moy ud bagi.

¹⁹ Ta alyom i hiya di, Imbagan Apu Dios an pinatem nan tagu ot pulhom nan puntanomanah greyp. Ta hiya nan alyon Apu Dios an hinan potto' di nanildilan di kahuh dalan Nabot ya hidi damdamay panildilan di kahuh dalam te hidiy atayam.

²⁰ Ta hidin mun'idatong hi Ahab i Elijah ot alyonay, Te on inakhupana' bo tayya i hantun binuhul'u.

Ya alyon Elijah di, Inakhupan da'a nimpe ya tene onmu mo nayya ibibikah an mangat hinadan adi maphod an adi pohdon Apu Dios.

²¹ Ta hiya nan alyonay ipa'alinay manadag i he"a ya an namin nadan linala'in holagmu ya ta'on on hanadan linala'in baalmu. ²² Ta ma'at i da'yu nan na'at hinan holag Jeroboam an imbabalen Nebat ya nan holag Baasa an imbabalen Ahijah. Te ta'on on he"a ya impabungotmuh

Apu Dios ot ipangpangulum nadan pumbahulan hinadan ibba ta'un i Israel ta ta'on on dida ya numbahulda. ²³ Ya inalin bon Apu Dios di, Hi ahawam'e an hi Jesebel ya anon di kahuy adolnah nan way binattun alad hi ad Jesreel.

²⁴ Ya hanada'en familyam an mateh nan boble ya anon di kahuy adolda ya nada'en mateh

nan nibatbata'an hinan boble ya hay hamutiy mangan i dida.

²⁵ Ta athidiy ma'at i Ahab te ma'id ha nipaddungana te nunhigla ahan di inatna an hanadan adi maphod an adi pohdon Apu Dios di ina'inatna an inyunnudnah nan ahawanan hi Jesebel. ²⁶ Ta nunhiglan adi maphod di inatna te e nundayaw hinadan umipabungot an dios di udum an tatagu an umat hinadan tinanud Amor an impa'aan Apu Dios hitun awadan ta'un tinanud Israel hi ad uwani.

²⁷ Ta hidin dingngol Ahab nadan imbagan Elijah ya hinethetnay lubungna ot adi mangmangngan. Ot munlubung hi langgut ot iyabo'na bo ha langgut ta hidiy alo'ana. Ya e dimmanallanan an umukayungan.

²⁸ Indani ya alyon bon Apu Dios i Elijah di, ²⁹ On tinigom an de mohpen numpada"ul hi Ahab i ha'on? Ot gapu ta athidin numpada"ul ya bokon ad uwanin atagunay panadaga' i didan hina'amma ta hitun pumpatulan nan imbalena.

22

Hay Imbagan Mikayah Hi Ma'at I Ahab

¹ Ma'id ni' bo ha nunggugubatan nadan i Syria ya i Israel hi tuluy tawon. ² Ya i diyen mi'atluh tawon ya imme nan patul hi ad Judah an hi Jehosapat hi ad Israel ta ena tigon hi Ahab an patul hi ad Israel. ³ Ya alyon Ahab hinadan ap'apu an munhilbi i hiya di, Undan aggeyu ta'wa innila an nan bobleh ad Ramot-Gilead ya

sinakup ta'u? Ya tanganu mahan on ma"i'd ha alyon hi e ta'u banggadon hinadan i Syria?

⁴ Ot alyona i Jehosapat di, Daan mo ta boddan-gana' ta eta'u gubaton nadan i Ramot-Gilead?

Ya alyon Jehosapat di, Tanganu on adi. Nun-dadaan amih nadan tindalu' an bumoddang i da'yu an e mi'gubat. Ya ta'on on nadan kabayu' ya mabalin an usalon ta'u.

⁵ Mu mahapul an eta'u ni' mahmahan hi'on nganney pohdon Apu Dios hi aton ta'u.

⁶ Ot ipa'ayag nan patul an hi Ahab di opat di gahut (400) an propetana ot alyonan diday, Nganney punnomnyu? On mabalin an emi gubaton nadan i Ramot-Gilead onu adi?

Ya alyondan namin di, O ume ayu ot da'yuy pangabakon Apu Dios.

⁷ Mu alyon Jehosapat di, Undan ma"i'd ha propetan Apu Dios hitu hi mabalin hi pummahmahan ta'u?

⁸ Ya alyon Ahab di, Waday oha an mabalin hi pummahmahan mu adi' pohdon te ma"i'd ha maphod hi ibaganaan ha'on. Hay ngadana ya hi Mikayah an imbabalen Imlah.

Mu alyon Jehosapat di, Adi maphod an atom hinay pangalim i hiya.

⁹ Ot honagon nan patul hi ad Israel di ohah nadan ap'apu an munhilbi i hiya ot alyonay, Ma'anne'a ta em awiton hi Mikayah an hi na' Imlah ta umali ayuhtu.

¹⁰ Ta nunlubung da Ahab an patul hi ad Israel i Jehosapat an patul hi ad Judah hi lubung di patul ot eda umbun hinadan tronoda hinan way pun'ilikan an nihaggon hinan geyt nan bobleh

ad Samaria. Ya an namin nadan propetan Ahab ya wahdida an pun'ibagada nadan alyonday nipa'innilan dida. ¹¹ Ya nan imbabalen Ke-naanah an hi Sedekiah ya waday inyammana an gumo' an ay haha'gud ot alyona di, Imbagan Apu Dios an hay ipa'innilan datuwen gumo' an ay ha'gud ya hitun pangubatanyuh nadan i Ramot-Gilead ya ma"i'd ha bahhonan abakonyu dida ta ingganah madadagdan namin.

¹² Ya athidin namin di ibagan nadan udum an propeta an alyonday, Eyu gubaton nadan i Ramot-Gilead ot pangabakon da'yun Apu Dios.

¹³ Ya hanan hinnagda an e mangawit i Mikayah ya pinadanana tuwali i hiya an alyonay, Nomnomnomom an an namin nadan propeta ya numpapaddung di ibagada an alyonday mangabak nan patul. Ot tigom ta ta'on on he"a ya miyunnudan nan ibagam hinan imbagada.

¹⁴ Mu alyon damdaman Mikayah di, Isapata' an hay ibaga' ya abuh ya nan impa'innilan Apu Dios.

¹⁵ Ta hidin dimmatong da Mikayah ot alyon Ahab di, Nganne piboy ibagam? On emi gubaton nadan i Ramot-Gilead onu adi?

Ya alyon Mikayah di, Ekayu ta eyu gubaton dida ot pangabakon da'yun Apu Dios.

¹⁶ Ya alyon Ahab di, Numpi'atnay nangalya' i he"a an hanan immannung an imbagan Apu Dios ya ammunay ibagam.

¹⁷ Ot alyon mon Mikayah di, Umman nipatigo i ha"on an hanada'en tindalun di i Israel ya niwaktadah nadan nabillid an umatdah nadan kalnero an ma"i'd ha mangipapto' i dida. Ot

alyon Apu Dios di, Datuwen tatagu ya ma"i
ha mangipangpangulu i dida ot maphod onda
umanamut ta idinongdan mi'gubat.

18 Ya alyon nan patul hi ad Israel i Jehosapat di,
Tigom'e anu. Undan tuwali agge' imbaga i he"
an ma"i ha maphod hi ibaganan ha"on.

19 Ot inayun Mikayah an alyon di, Donglonyu'e
te umman tinigo' hi Apu Dios an inumbun hinan
tronona hi ad abunyan ya an namin nadan
dakkodakkol an anghelna ya timma'dogda hi
nangappit hi winawwana ya hi iniggidna. 20 Ya
alyon Apu Dios di, Nganne i da'yuy e munha'ul
i Ahab ta eda gubaton nadan i Ramot-Gilead ta
hidiy atayana? Ya way ohaon nat'on di ibagana.
21 Ya indani ya imme han espiritu ot alyona i Apu
Dios di, Ha"on di e munha'ul i hiya.

22 Ya alyon Apu Dios di, Nganne atom an e
munha'ul i hiya?

Ya alyonay, Umeya' ta e' punlayahon nadan
propetana.

Ot alyon Apu Dios di, Atom'ehna ya ma"i ha
bahhonan maha'ul. Ot agam ta ume'a.

23 Ot alyon bon Mikayah di, Nomnomnomom
an inyabulut Apu Dios ta nunlayahon nan espir-
itu nadan propetam ta hiyay atayam.

24 Ya natana'dog hi Sedekiah an hi na' Ke-
naanah ot ena tampu'on hi Mikayah. Ot alyonay,
On hi anuud ni' di nanaynan nan Espiritun Apu
Dios i ha"on ta immalin ni'hapit i he"?

25 Ya alyon Mikayah di, Hay panginnilaam an
immannung tun ibaga' ya hitun em ipa"ayan i
han kuwartu.

²⁶ Ya hidin inalinah diye ot ibagan Ahab ta iyedah Mikayah hi awadan nan gobelnador an hi Ammon ya hinan imbabalen Ahab an hi Joas. ²⁷ Ya imbagana an ibaludda ya aggeda pinangan hi udum an makan ta ammuna ha tinapay ya liting hi idatdan hiya ta ingganah pumbangngadana an malpuh gubatan.

²⁸ Ot alyon Mikayah di, Hi'on malinggop'a hi pumbangngadam ya hidiyey mangipa'innila an bokon hi Apu Dios di himmapit i ha'on. Ot alyonah nadan tataguy, Hanat nomnomnomonyu datuwen imbaga'.

Hay Natayan Ahab Hi Ad Ramot-Gilead

²⁹ Ta impangulun nan patul hi ad Israel ya nan patul hi ad Judah an hi Jehosapat nadan tindaluda ot eda gubaton nadan i Ramot-Gilead. ³⁰ Mu hidin makakda ya alyon Ahab i Jehosapat di, Ta'omman hi adi' ilubung nan lubung di patul ta mihlama'. Mu he"a'e ya ilubungmu nan lubung di patul. Ta athidin nat'on di inlubung Ahab ta adi mapto' an hiya nan patul hi ad Israel ot ahida ume an e mi'gubat.

³¹ Yaden nan patul hi ad Syria ya imbaganah nadan tulumpulut duwan (32) opisyal nadan nungkakalesa an alyonay, Tigonyu ta ma'id ha patayonyu hinadan tindalu ta ammuna nan patul hi ad Israel hi pot'onyun patayon. ³² Ta hiya nan hidin tinigodah Jehosapat ya alyondah on hiya nan patul hi ad Israel ta numpudugda. Mu muntukuk hi Jehosapat ³³ ya immatunan dadiyen opisyal an bokon hiya nan patul hi ad Israel ot idinongdan mamdug i hiya.

³⁴ Mu waday ohan tindalun nadan i Syria an namaagnay olad hinan panana ya nikna hinan nundammuwan nan gumo' an inlubung Ahab. Ot alyonah nan nummanehoh nan kalesana di, Nahugatana' tayya ot tigom ta mibata"antahtu.

³⁵ Ta inyal'algodan nunggugubat yaden hi Ahab e ya wahdin nibata"an an nidang'ig hinan kalesana an inhangngabnah awadan nadan tindalun di i Syria. Ya immayu'ayuh di dalah nan hugatna ta nalbong nan dotal nan kalesana ta damunah nahdom ya nate.

³⁶ Ta hidin mun'alimuh nan algo ya waday tinumkuk hinan awadan nadan tindalun nadan tinanud Israel an alyonay, Eta'uot ta way ohaon numpanganamut hi numpunhituwana.

³⁷ Ot iyanamutday adol Ahab hi ad Samaria ta hidiy nangilubu'andan hiya. ³⁸ Ot eda ulahan nan nadadalan kalesan nan patul ya nadan almasna hidih nan puhung hi ad Samaria an hidiy uggan pun'amhan nadan binabain mumpabpabbayad hi adolda. Ya hidin inyeda ya na'amungday kahu ot punhimutanda dadiyen nadadala. Ta nipa'annung din imbagan Apu Dios hi ma'at i Ahab. ³⁹ Ta datuwey na'at i Ahab ya hanada'en udum an in'inatna hi numpatulana ya hanadan impiphodna an umat hinan palasyunan na'alkusan hinan ma'alah nadan ba'git di elepante ya nadan boblen impiphodna ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Israel.

⁴⁰ Ta hidin nateh Ahab ot mihukkat nan imbalenan hi Ahasiah an numpatul.

Hay Numpatulan Jehosapat

⁴¹ Hi Jehosapat ya numbalin hi patul hi ad Judah hidin mi'apat di tawon hi numpatulan Ahab hi ad Israel. ⁴² Ya hay tawonah din numbalinanah patul ya tulumpulut lima (35). Ot mumpatul hi baintit limay (25) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Hay ngadan inana ya hi Asubah an imbabalen Silhi. ⁴³ Ya hi Jehosapat ya inun'unudna nan pinhod Apu Dios an umat hinan inat amana an hi Asa. Mu hay oha ya aggena impapa"ih nadan pundayawan di udum hinadan dios di udum an tatagu ta innaynayun nadan tatagun nangi'nong ya nunggohob hi insenso i dadiye. ⁴⁴ Ya maphod di ni'hayyupanah nan patul hi ad Israel. ⁴⁵ Ya hanada'en udum an na'ana'at hi numpatulan Jehosapat ya nadan inatna ya nadan ni'gubagubatana ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah. ⁴⁶ Ya hi Jehosapat di nangipa'aan hinadan linala'i an mumpabpabbayad hi adoldah nadan pundayawandah nadan udum an dios an dadiye nadan agge immaan hidin hi amanan hi Asa di nun'ap'apu.

⁴⁷ Ya i diye ya ma"i'd ha patul hi ad Edom. Ta hanan piliyon nadan patul hi ad Judah di mun'ap'apuhdi.

⁴⁸ Ot ipiphod Jehosapat hanadan papol an usalondan e mungkumilhu. Mu hidin umedaot hi ad Opir an e mangalah balitu' ya napa"ih nadan papol hi ad Esion-Geber. ⁴⁹ Ya i diye ya wadah Ahasiah an imbabalen Ahab ot ibagana i Jehosapat ta pinhodna'e ya ni'luganda nadan

tataguna hinadan papolda. Mu agge pinhod Jehosapat.

⁵⁰ Hidin nateh Jehosapat ot ilubu'dah nan lubu'an di a'ammodna hidih nan boblen David. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalena an hi Jehoram.

Hay Numpatulan Ahasiah

⁵¹ Hi Ahasiah an imbabalen Ahab ya numpatul hi ad Israel hidin mi'ahimpulut pituh (17) tawon hi numpatulan Jehosapat hi ad Judah. Mu duway tawon ya ammuna han numpatulanah ad Israel an hi ad Samaria di niha"adana. ⁵² Ya hituwen hi Ahasiah ya adi maphod di ina'inatna an aggena inunud hi Apu Dios an inyunnudnah nangat da amanan hi Ahab ya hi inanan hi Jesebel ya din patul an hi Jeroboam an imbabalen Nebat an nangipangpanguluh numbahulan nadan i Israel. ⁵³ Ta hay dinyawna ya nunhilbiyana ya hi Baal an umat hi inat nimpén amana ta hiya nan impabungotnah Apu Dios.

Nan Hapit Apu Dios
Ifugao, Amganad: Nan Hapit Apu Dios Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ifugao, Amganad

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

8a82f002-75c6-5d1c-87e7-2ca29bd67aec